

2026 őszi

MADÁRTÁVLAT

■ SZERVEZETI ÉLET

4 Átadtuk a Schmidt Egon Madártani és Természetvédelmi Központot

■ TERMÉSZETVÉDELEM

10 Özönfajok veszélyeztetik a természetes élővilágot és a gazdaságot V. rész – Inváziós emlősök a lakóhelyeinken és a természetben

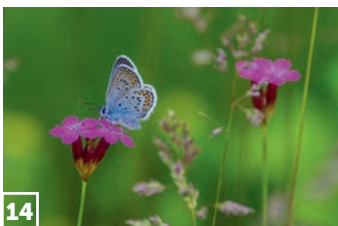
■ MONITORING

13 Reményt adó fogás a Hortobágyon: ismét csíkosfejú nádiposzáta került hálóbó

■ ÉLŐHELYVÉDELMI SZAKOSZTÁLY

14 Porból lett virágokertek: a lősz világa

■ CSIPOGÓ

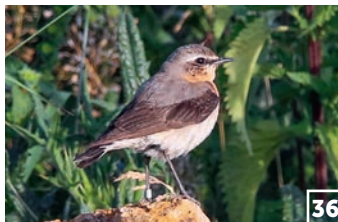
23 Fókuszban a rigók

■ HÍREK

28 MME hírek – 2026. április–június

■ MADÁRGYŰRÜZÉS

36 Érdekes madármegkerülések

■ MADÁRTANI TÁJÉKOZTATÓ

40 Érdekes madárfészkelések

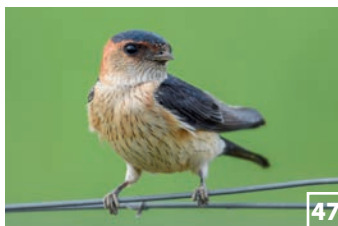

■ FAUNISZTIKA

44 Érdekes madármegfigyelések

■ MME BOLT

47 Saját logós távcsőcsalád az MME bolt kínálatában

MADÁRTÁVLAT – madártani és természetvédelmi folyóirat

XXXIII. évf. 3. szám, ár: 890 Ft (MME-tagoknak térítésmentes)

KIADJA: Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) közhasznú társadalmi szervezet „A madárbarát Magyarorszáért!”

1121 Budapest, Költő utca 21., Tel.: (06-1) 275-6247 · Fax: (06-1) 275-6267 · www.mme.hu

FŐSZERKESZTŐ: Drexler Szilárd

ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: Schmidt Egon 1994–1995

KORÁBBI FŐSZERKESZTŐK: Péchy Tamás 1996–2004; Ujhelyi Péter 2004–2011, 2013–2018; Orbán Zoltán 2012, 2018–2026

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Babocsay Gergely, Berecz Kata, Csibrány Balázs, Horváth-Mühlhauser Gábor, Nagy Dénes, Tokody Béla, Vásony Petra

CSIPOGÓ MELLÉKLET: Kiss Maya

NYELVI KORREKTOR: Szűcs Katalin

TERVEZÉS, NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS: Kitaibel Bt.

SZERKESZTŐSÉGI TITKÁR: Bányai Lászlóné

TERJESZTÉS: Bányai Lászlóné és Skrionya Barbara

FELELŐS KIADÓ: Halmos Gergő MME ügyvezető igazgató

NYOMTATÁS ÉS KÖTÉS: EPC Nyomda – Budaörs

FELELŐS VEZETŐ: Mészáros László ügyvezető

ISSN 1217-7156

A címlapon: Daru dialógus (fotó: Szilágyi Attila)

FORRÓ, „SZELES” NYÁR

Amikor ezeket a sorokat írom, még csak augusztus eleje van, de már most valószínű, hogy 2026-ban majdnem minden hőmérsékleti rekord megdől. Két, szinte elviselhetetlen hőhullámon vagyunk túl, közben vizes élőhelyeink jelentős része kiszáradt. Most olvasom a természetvédelmi kollégák beszámolóit arról, hogy az izsáki Kolon-tóból hamarosan eltűnik az utolsó csepp víz is, és menteni kell a lápi pócokat, hegyvidéki patakjaink kopogásra száradtak, a Duna vízszintje minden eddiginél alacsonyabb. Ez a klíma- és vízkrisis energetikai krízishez is vezetett: fennállása óta először készültünk arra, hogy a paksi atomerőművet a hűtővíz hiánya miatt teljesen le kell majd állítani, és ettől már csak néhány milliméternyi további apadás választott el minket. Hirtelen húsbavágóvá vált, amit a társadalom sokáig nem akart tudomásul venni: a klímaváltozás és a biológiai sokféleség csökkenése nem mese habbal. Ezek a krízisek egyrészt nem is különálló dolgok, hanem az emberi tevékenység végteleen erőforrás-zabálásának különböző következményei, amelyek egymásra is hatnak. Másrészt nem egzotikus ügyek, amelyekről az ismeretterjesztő műsorokban lehet érdekes információkat hallani, hanem az életünk részei, sőt a létünk meghatározói.

Döbbenetes számomra, hogy egy ilyen helyzet mit eredményez. Szokták mondani, hogy Magyarország a tízmillió futballszakértő országa. Nos, most hirtelen mindenki klímatudós, energetikai és természetvédelmi szakértő lett, és végtelen mennyiségben kezdett terjedni a dezinformáció. Az összeesküvés-elméletek, a félinformációkra alapozott, értelmetlen megoldási ötletek és a politikai hangulatkeltés keveréke számomra nagyon ijesztő. Azért is az, mert nekem személy szerint és egyesületünknek is az a működési elve, hogy az információra, adatra, tudományos eredményekre alapozva, a legjobb szakértői tudással felvértezve próbáljunk fellépni minden olyan téma kapcsán, amely a céljainkkal és szaktudásunkkal kapcsolatos.

Véletlenül sem szeretnék beleszólni a legújabb idegsebészeti technikák kérdésébe, az épületgépészeti szakkérdésekbe vagy éppen a modern szusikonyha szakfogásaiba, viszont szeretném, ha az ilyen és hasonló szakmákat magas szinten művelő polgártársaim is elfogadnák, hogy a természetvédelem, a madártan vagy éppen a vízgazdálkodás komoly és összetett szakterület, amelyre vonatkozóan egy kis internetes keresgélés után sem lehet mindenkinek a szájíze szerinti, mindent megoldó választ

adni. Sokszor még a szakemberek sem tudják a választ, mert végtelenül összetett kérdésekről beszélünk, amelyeknek ráadásul nincs olyan megoldásuk, amely egyszerre mindent kezel.

A nyár folyamán az új kormány elővette a szélenergia hasznosításában Magyarország az elmúlt években soha nem látott sebességgel haladt előre, és nemzetközi összehasonlításban is az élvonalba került, a szélenergia fejlesztése egészen mostanáig háttérbe szorult. Most ezen változtatnának, hogy kiegyensúlyozottabb legyen a hazai energiamix.

Mint minden energiatermelésnek, a szélenergiának is vannak előnyei, hátrányai és kockázatai. Ilyen kockázat a madarak és denevérek pusztulása, illetve az élőhelyek sérülése. Ez az, amihez mi értünk, így kollégáim rohamtempóban el is készítették egy konfliktustérképet, és a kormányzati szerveknél kezdeményeztük a madarakra és az élővilágra nagyobb veszélyt jelentő területek kizárását. Más szervezetekkel közösen olyan ajánlásokat is kidolgoztunk, amelyek a megfelelő hatásvizsgálatokra, tervezésre, monitoringra és az üzemeltetés során alkalmazható kockázatcsökkentésre is kitérnek.

Mindezt adatokra és releváns tanulmányokra támaszkodva tettük, a lehető legjobb kompromisszum elérése érdekében. Ahogy közleményünkben is megfogalmaztuk: „Tudjuk, hogy a szélenergia megosztó téma – éppen ezért fontos, hogy amikor a hazai fejlesztések felgyorsulnak, a természetvédelmi szakértők is ott üljenek az asztalnál, ne csak az energetikusok és a befektetők. A mi feladatunk nem az, hogy erre a komplex kérdésre leegyszerűsített, kevésbé hasznos választ adjunk – hogy a szélenergia hasznosításában »jó«, »rosszak« vagy »csúnyák« –, hanem hogy rámutassunk: az igazán fontos kérdés az, hová kerülnek, és hogyan üzemeltetik őket.”

Azt ígérhetem, hogy a jövőben is ezen alapelvek mentén fogunk dolgozni. Az MME számára a hitelesség mindig kiemelt szempont marad. Köszönhetően önkénteseinknek, tisztségviselőinknek, munkatársainknak és partnereinknek, ez az egyik legerősebb alap, amelyre a természetvédelmi munkánkat építeni tudjuk, hogy az előttünk álló, nem kis kihívásokra érdemi válaszokat adhassunk.

Halmos Gergő
ügyvezető igazgató

Átadtuk a Schmidt Egon Madártani és Természetvédelmi Központot

Ünnepi pillanatok

2026. június 22-én ezen a kivételes alkalmon azokkal ünnepeltünk, akik nélkül ez a központ most nem állhatna: a rendezvénnyel a kiemelt adományozóinknak és partnereinknek mondunk köszönetet.

A mintegy 80 fős közönséget Karácsony Gergely, Budapest főpolgármestere, Körösi Levente, az Élő Környezetért Felelős Minisztérium természetvédelemért és állatjólétért felelős államtitkára és Burján Ferenc, Óbuda zöld- és civil ügyekért felelős alpolgármestere köszöntötte. A hivatalos megnyitót Chikán Vince, az MME egyik legifjabb támogatójának kürtköszöntője előzte meg, majd dr. Somogyi Péter neurobiológus-professzor, a központ egyik kiemelt támogatója beszélt az MME közösségről és a közös célokról.

Különleges pillanatok voltak, amikor Schmidt András a Schmidt család nevében felidézte a névadó, Schmidt Egon emlékét, majd Kállay Tamás korábbi elnökünkre, Kállay Györgyre emlékezett.

Haraszthy László, az MME újonnan megválasztott elnöke az egyesület 52 éves útját vázolta fel a legendás Barlang Mozitól egészen a mai napig. Halmos Gergő ügyvezető igazgató az új MME-székhely ötletétől az átadásig vezető évtizedes utat mutatta be. Az oktatóközpont felépítésében a legnagyobb szerepet játszó európai uniós projekt, a LIFE-IP GRASSLAND-HU eredményeit Tóth Péter projektkoordinátor vázolta fel, végül Bajor Zoltán, az MME korábbi elnöke a Mocsáros természetvédelmi területről és a területéhez szorosan kapcsolódó LIFE Biodiverse City terveiről tartott előadást.

A délutáni fakultatív programok során a jelenlevők az erre az alkalomra teljesen elkészült, Natura 2000 tematikájú kiállítást is bejárhatták az interaktív tárlatot tervező Interpret Magyarország Műhely szakembereinek vezetésével.

A hőség ellenére sokan vettek részt a Mocsárosdűlőre szervezett szakmai túrán. Jelen volt a RaptorMobil bemutató kisbusz is a helyszínen, és az MME kollégái szintén a résztvevők rendelkezésére álltak, betekintést nyújtottak a szervezet munkájába.

Ismerkedés az épülettel (fotók: Karcza Zsolt)

Karácsony Gergely első távcsövét mutatja – ő is volt MME-s

A szép számú érdeklődő közönség (fotó:Karcza Zsolt)

Tiszteletbeli elnökünk, Dr. Legány András (MME archívum)

Schmidt András (MME archívum)

A hőség ellenére is sokan érdeklődtek a terepi program iránt (MME archívum)

Dr. Somogyi Péter (MME archívum)

Kállay Tamás (MME archívum)

Az Interpret Magyarország Műhely munkatársai bemutatják a kiállítást (MME archívum)

Az ötlettől az átadóig

Amióta az eszemet tudom, az MME központja a Svábhegyen, a Költő utcában található Jókai-kertben volt. Itt léptem be az egyesületbe, vettem részt a madárgyűrűzési vizsgán, találkoztam először az egyesület akkori vezetőivel, Kállay Györggyel, Haraszthy Lászlóval és Schmidt Egonnal.

Valójában korábban a Keleti Károly utcában volt az iroda, és 1985 márciusában a Budapesti Irodahelyiség Elhelyező Bizottság határozata teremtette meg a jogalapot arra, hogy először két helyiségben, majd az egyesület növekedésével a kertben álló felvoulási faépületben, a „barakkban” legyen az MME elhelyezve. Az évtizedek során mindvégig a mindenkorl főbérölvel, az Országos Természetvédelmi Hivatallal, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériummal és a legutóbbi időkben a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal megegyezés alapján használhattuk az irodákat, épületeket. Azonban az MME sohasem volt a tulajdonosa se a területnek, se az építményeknek, így a 2010-es években már egyre gyakrabban merült fel az a kérdés, hogy miként lehetne az MME méltó és a feladatoknak megfelelő elhelyezését megoldani hosszú távon.

Nagyjából 10 évvel ezelőtt elkezdünk dolgozni egy pályázati koncepción, a GRASSLAND nevű LIFE integrált projekt tervén, amely kapcsán lehetőség volt egy Natura 2000 Képzési és Információs Központ (NKIK) beemelésére a projektelemekek közé: ez a később megvalósításra került komplexum indító lépése volt. Azt terveztük, hogy ez a hely ad majd otthont a Natura 2000 hálózathoz kapcsolódó képzéseknek, rendezvényeinknek, környezeti nevelési tevékenységeinknek, kis konferenciáknak és műhelymunkáknak, valamint kiindulópontja lehet természetvédelmi kezdeményezéseknek.

A pályázatot a Herman Ottó Intézet vezetésével 2018-ban sikerült megnyerni és elindítani. Az eredeti elképzelésünk az volt, hogy az egyik budapesti önkormányzattól a közcélú hasznosítás okán sikerül kapunk egy használaton kívüli leromlott épületet,

és a projekt támogatásával fel tudjuk majd újítani. Hosszas keresgélés következett, számos önkormányzattal, többek között a Költő utcai épület kapcsán már jól ismert 12. kerületi önkormányzattal is egyeztettünk, de a szóba jöhető ingatlanok vagy teljesen alkalmatlanok voltak, vagy műemléki védelem alatt álltak, és a megbecsülhető felújítási költségek nagyságrendileg meghaladták a lehetőségeinket. Ezenkívül naivitásnak bizonyult az is, hogy egy önkormányzat közcélra ingyen vagy nagyon alacsony áron fog átadni ingatlant, így egy év után fel kellett adnunk ez irányú terveinket.

Újragondolva a koncepciót, elkezdünk megvásárolható telkeket keresni olyan helyen, amely lehetőleg védett terület közelében van, vagy akár azzal szomszédos, könnyen elérhető tömegközlekedéssel és autóval, lehetőleg barnamezős beruházás, és ahol mindkét elképzelésünket meg tudjuk valósítani: az oktató-, látogatóközponti funkciónak is eleget tesz, valamint a központi irodánkat is el tudjuk helyezni. Egyre szűkítettük a felmerülő helyszíneket: a Svábhegy mellett, a Felsőrákosirétek szomszéd-ságában, a 2. kerület erdős területei közelében fekvő ingatlanok mellett a Mocsáros maradt versenyben. Itt egyrészt találtunk egy elhagyott autós gyakorlópályát, amely a főváros tulajdonában volt, és egyébként már ekkor a budapesti csoportunk a terület védeltségének növelésén dolgozott. A főváros vezetését megkerestük az ötlettel, és támogatásra találtunk. Ekkor Tüttö Kata főpolgármester-helyettes és Erő Zoltán főépítész is biztosított minket, hogy mindenben segítik a projekt megvalósítását. Emellett is hosszúra nyúló procedúra után, az összes adminisztratív folyamaton végigküzdvé magunkat végül meg tudtuk venni a terület 3000 négyzetméteres darabját. A forrást több hagyatéki támogatás biztosította, amelyek nélkül el sem tudtunk volna indulni ezen az úton.

A telek megvásárlása nagy lépés volt 2020-ban, de ekkor jött még csak a neheze. A telek adottságait, az egyesület részéről

felmerülő különböző igényeket és funkciókat, valamint az építési szabályzat adta kereteket kellett összehangolni először egy koncepciótervben. Ezek után megpályáztattuk a tervezési munkákat, és a Gubahátori Tervezőiroda elkészítette az engedélyes terveket, amelyeken sok körben kellett változtatni, hogy ne csak az eddig felsorolt szempontoknak, de a pénzügyi lehetőségek adta még szűkebb keretnek is meg tudjunk felelni. A 2022-es és 2023-as év ráment az előkészítő munkálatokra, a korábbi beton autós gyakorlópálya maradványainak és a romos épület elbontására, továbbá a tervezésre, majd az engedélyeztetésre.

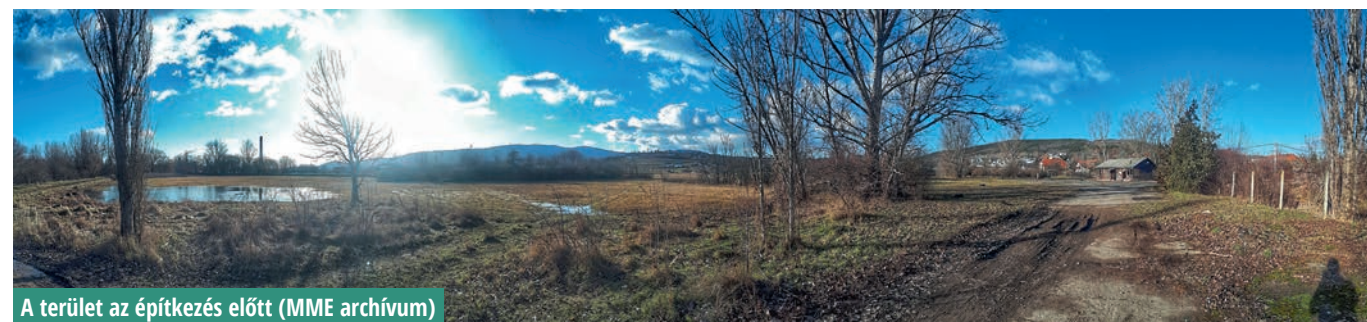
Az építési engedélyt végül 2024-ben szereztük meg, és az építési munka tendereztetése után a nyertes BMP Zrt. generálkivitelező nekiláthatott a feladatnak 2024. szeptember elején. A munka innentől szerencsére gördülékenyen haladt, és az eredetileg vállalt határidőre, 2025 júniusára el is készült a három épületből álló központ: a raktár és a nyitott, de tetővel fedett rendezvénytér (A), az oktató- és látogatóközpont (B) és a központi iroda (C). Ezzel két álmunk valósult meg egyszerre: új otthona lett az MME-nek, és új lehetőségeink nyíltak az oktató- és látogatóközponti funkcióknak köszönhetően a társadalmi ismeretterjesztő és szakmai munkánk kiterjesztésére.

Természetesen az építés után a berendezés, a költözés, a látogatóépületbe kerülő fogadó- és kiállítóter tervezése és kivitelezése, a kert beültetése még sok feladatot adott a 2026. június 20-án megtartott hivatalos átadóünnepségig. A pályázati

támogatást kiegészítette az Agrárminisztérium és a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium által biztosított önrésztámogatás – de ez még mindig csak az oktató- és látogatóközpontot fedező forrás volt. Ezenkívül mindent a támogatóink adtak össze. Hagyatéki támogatások sora járult hozzá néhány százezer forinttól több tízmillió forintig terjedő összeggel a kivitelezéshez. Több mint száz nagy támogatónk volt, akik százezer forinttól egészen a tízmillió nagyságrendig terjedő összegekkel segítettek. Több ezer kis összegű támogatást kaptunk. Sokan munkával, eszközzel járultak hozzá az ügyünkhöz. Nem lehetünk elég hálásak mindenkinek, aki egy kicsit is hozzá tett, hogy ez az álom megvalósulhasson. Támogatóink nélkül az átadóünnepséget soha nem tarthattuk volna meg.

Visszatekintve erre az évtizedre, nem kis vállalkozás volt az ötlettől az átadóig. Sajnos amíg ezen munkálkodtunk, tiszteletbeli elnökünk, Schmidt Egon elhunyt, és úgy gondoltuk méltónak, ha a megépült új központot róla nevezzük el mint olyan személyiségről, akinek szívügye volt az oktatás és ismeretterjesztés, a madarak és a természet egyik, ha nem a legnagyobb hazai nagykövete volt, és meghatározó személyisége a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület első 50 évének. Fogadják szeretettel a Schmidt Egon Madártani és Természetvédelmi Központot, jöjjenek, és legyenek részesei egyesületünk életének!

Halmos Gergő

A terület az építkezés előtt (MME archívum)

SCHMIDT EGON,

az MME új központjának a névadója

A Schmidt Egon Madártani és Természetvédelmi Központ átadóünnepségén megjelent a névadó, Schmidt Egon népes családja is, akiknek a nevében Schmidt András öntötte szavakba az emlékeket, gondolatokat a madárvédelem, madarászat iránt elkötelezett édesapjáról. „A munkája szerintem két szóban foglalható össze: ismeretterjesztés és természetvédelem.”

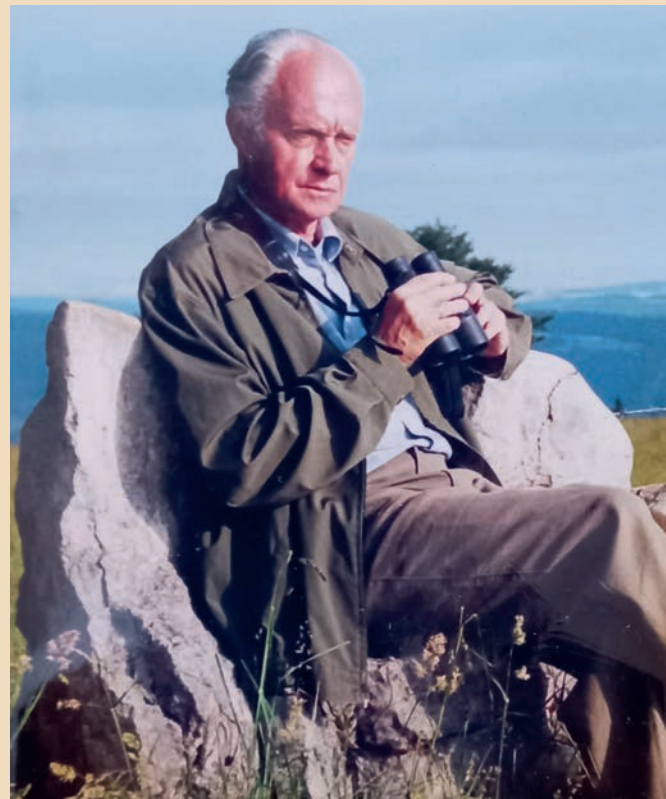
És csakugyan, akik ismerték őt, kapcsolatban voltak vele, egy empátikus, érdeklődő, segítőkész emberként emlékeznek rá, akitől azonnal jött a válaszlevél bármilyen, olykor jelentéktelennek tűnő madaras kérdésben is. Ugyanúgy komolyan vette a tizenéves, terepen még alig tapasztalt gyerekektől érkező üzeneteket, mint a terepmadarászok leveleit.

Élete utolsó éveiben is – amikor már nem tudott rendszeresen feljárni a Költő utcába – érdeklődött az egyesület dolgai iránt. Nagyon fontos volt számára az MME, hiszen a madárvédelmi, természetvédelmi elkötelezettsége mellett mélyen hitt az emberi kapcsolatokban.

Schmidt Egon 1931. június 16-án született. Már gyerekkorától élénken érdeklődött a madarak világa iránt. A zalai Becsehelyen rendszeresen járta a dombokat, bújt a Mura partját. A nagyapjától egy, az első világháborúból származó távcsövet kapott, melyet egész életében megbecsült.

Keve András arra ösztönözte, hogy vezessen naplót, és a vele való levelezés mély benyomást tett rá, a későbbi munkája során ezért vett komolyan minden levelet, kérést és kérdést. Élete és viszonya embertársaihoz példamutató volt.

Dolgozott a Fővárosi Állat- és Növénykertben, volt a Madártani Intézet munkatársa, vezette a Madárgyűrűző Központot. Elhivatott és aktív tagja volt a Magyar Madártani

Schmidt Egon (fotó: családi archívum)

Schmidt Egon madárgyűrűzés közben, függőhálónál (fotó: családi archívum)

Egyesületnek (és alapító tagja is), ő írta a rendszeresen megjelenő MME Faliújságját, szerkesztette a Madártani Tájékoztatót, az ő főszerkesztői munkája alatt indult el a Madártávlat magazin.

Nagyon sokan a Magyar Rádió Oxigén című műsorát hallgatva ismerték meg őt.

Írói munkássága közel 100 könyvet és több mint 3500 ismeretterjesztő írást ölel fel, melyekért a népes olvasótábor szeretetén túl Kossuth-díjat is kapott.

Még életében elindult az egyesület új központjának az építése, melynek átadása napjaiban töltötte volna be a 95. életévét.

A kis távcsöve, amellyel felfedezte gyerekként a természet szépségeit, amellyel ismerkedni kezdett a madarak világával, most megtekinthető a róla elnevezett központban.

Az MME célja nem is lehet más ilyen örökséggel, csakis az, hogy továbbra is generációk ismerkedjenek meg a madárvilág szépségével, a madár- és természetvédelem fontosságával – Schmidt Egon szellemében.

A Schmidt család az új MME központ átadásán (fotó: Karcza Zsolt)

A központ jövőbeni céljai

Hosszú távú célunk, hogy a Schmidt Egon-központ a környezeti nevelés, a természetismereti oktatás és a szemléletformálás meghatározó helyszínévé váljon, amely gyermekeknek, felnőtteknek, családoknak és szakmai közösségeknek egyaránt kínál programokat.

A központban szervezett természetismereti foglalkozásokat oktatási intézmények számára szeretnénk biztosítani, környezeti nevelő közreműködésével, előre egyeztetett időpontokban. Emellett rendszeres hétvégi képzéseket és programokat tervezünk felnőttek számára, többek között a már több éve sikeresen indított kezdő madarász- és madárbarátkert-képzéseket is itt szeretnénk megvalósítani.

Az általános iskolás korosztály számára természetismereti szakkör indítását is tervezzük. A szakkörök és a felnőtteknek szóló képzések szempontjából különleges lehetőséget jelent, hogy a központ közvetlen közelében található a Mocsáros természetvédelmi terület, amely kiváló terepi helyszínt biztosít a természet megfigyelésre és a gyakorlati ismeretek elsajátítására.

A központban egy önállóan bejárható Natura 2000 kiállítás is helyet kapott. Mivel a terem multifunkcionális, a kiállítás kialakításánál a rendelkezésre álló tér korlátozta az installációk

menyiségét, ugyanakkor célunk, hogy önállóan is értelmezhető, informatív és a látogatók számára élményt nyújtó bemutató legyen.

A kiállítás mellett a központ közösségi és rendezvényhelyszínként is működhet: a mintegy 70 fő befogadására alkalmas terem konferenciák, szakmai és helyi rendezvények, képzések, előadások céljára is bérelhető.

Hosszú távon olyan nyitott, sokoldalú természetvédelmi központ kialakítása a célunk, amely egyszerre szolgálja az MME környezeti nevelési és szemléletformálási céljait, támogatja a helyi közösségek természethez való kapcsolódását, és rendszeres programokon keresztül minél több érdeklődő számára teszi elérhetővé a természetismeretet.

A központ nyitvatartásáról a QR kód beolvasásával megnyíló linken lehet tájékozódni ➡

Kérjük, látogatása előtt mindig ellenőrizze aktuális nyitvatartásunkat, mert a nyitvatartási idő a látogatói igényekhez igazodva változhat!

Vásony Petra

Tatai Vadlúd Sokadalom

2026. november 28.

A természet szerelmeseinek és minden kíváncsi látogatónak

Éld át testközelből tízezernyi vadlúd lenyűgöző látványát az Öreg-tó partján!

Ízelítő a programokból:

- a vadludak reggeli indulása és kora esti hazatérése
- közös madármegfigyelés szakértőkkel
- madárgyűrűzési bemutatók
- természetvédelmi előadások és beszélgetések
- családi és gyerekprogramok, játszóház
- hazai kézműves termékek vására

*Az időjárás ne tartson vissza!
A melegről fűtött sátrakkal gondoskodunk!*

Nemcsak nézője, hanem részese is lehetsz a természetvédelemnek.

A természet szeretete élményekből születik. Mert amit megismerünk, arra jobban vigyázunk.

www.vadludsokadalom.hu

ÖZÖNFAJOK

veszélyeztetik a természetes élővilágot és a gazdaságot

V. rész

– *Inváziós emlősök a lakóhelyeinken és a természetben* –

Sorozatunk korábbi számaiban a fás és a lágy szárú növényeket és a vizeinkben megjelent fajokat tekintettük át. Mostani számunkban az emlősellátok közül azokat vesszük górcső alá, amelyek településeinken velünk együtt élnek. Míg a szárazföldi növények terjedése könnyen nyomon követhető, addig a vizekben lezajló folyamatok a legtöbb ember számára láthatatlanok. Az emlősellátok közül néhány faj viszont együtt él velünk, mégis nagyon keveset tudunk róluk.

Az emlősellátok közül a legkisebbek is jól látható méretűek, általában biztonsággal meghatározhatók, illetve jelenlétükről is könnyű tudomást szerezni. A most bemutatásra kerülő három faj jellemzően emberi településeken él; kettő közülük kifejezetten jelentős gazdasági károkat képes okozni, míg a harmadik – a házi macska – nagyon jelentős mértékű pusztítást végez a madárvilágban és más fajok körében is.

Minden valószínűség szerint a házi egér, a házi patkány és a házi macska a legtöbb ember számára ismert, de talán azt kevesen tudják, hogy ezek nem bennszülöttek, hanem bevándorló özönfajok.

HÁZI EGÉR

Magyarországon bárhol találkozhatunk ezzel a szürke színű, hosszú csupasz farkú, apró termetű rágcsálóval, ahol valamilyen emberi tevékenység zajlik. Bár a zárt erdőket kerüli, de az azok közepén álló épületekben is sokfelé előfordul. A mezőgazdasági tájban, különösen a gazdasági épületekben, és persze a településeinken is mindenütt megtalálható. Ott, ahol szabadon hozzáférhet a táplálékhoz – állattartó telepeken, magtárakban –, akár tömeges is lehet.

A házi egér az első olyan emlősellát, amely bizonyítottan emberi tevékenység következtében terjedt szét Európában az

Irán tágabb térségében található eredeti élőhelyéről. Szétterjedése már 15 ezer évvel ezelőtt megkezdődött, majd amikor az emberiség növénytermesztéssel kezdett foglalkozni, a hirtelen keletkezett nagy mennyiségű táplálék robbanásszerű állománynövekedést eredményezett, és ezzel elindult az újabb területek meghódítása is. Magyarországra mintegy 3500-3700 évvel ezelőtt települt be a házi egér. Az eredetileg föld alatti lyukakban, járatokban élő rágcsáló az emberi településeken akár a bútorok mögött is képes megtelepedni, de fali üregekben, ládákban stb. is jól érzi magát. Azzal, hogy az egyedek beköltöztek az épületekbe, függetlenítették magukat a kedvezőtlen időjárási körülményektől, ami lehetővé tette számukra, hogy az év bármely szakában tudjanak szaporodni. A fiatalok már két hónaposan ivarérettek, és több évig is élhetnek, a vemhességi idejük pedig mindössze 21 napig tart. Ezek a tulajdonságok lehetővé teszik a gyors állománynövekedését. A rágcsálófogazattal rendelkező házi egér mindenevővé vált. Elsősorban magvakkal táplálkozik, de a száraz kenyértől a sajtig, a szalonnától a legkülönbözőbb száraz élelmiszereken keresztül – tészta, keksz stb. – a csokoládéig mindent elfogyasztanak, amihez hozzáférnek. Éjszakai aktivitásuk miatt gyakran nem is szerzünk tudomást jelenlétükről, de jellegzetes szaguk ilyenkor elárulja megtelepedésüket.

← Házi egér (fotó: Orban Zoltán)

Ott, ahol tömegessé válik, jelentős gazdasági kár okozására képes, ugyanakkor ökológiai hatása csak áttételesen van azzal, hogy számos madárfaj, például baglyok, vércsék, és ragadozó kisemlősök, például menyét stb., számára fontos táplálékot képeznek. A házi egérrel szembeni védekezés évezredek óta tart, és láthatóan az egér áll nyeresre. Ha ősszel egy lakóházba behúzódik néhány példány, azokat még csapdával is ki lehet fogni. Ha azonban elkezdnek szaporodni, akkor már egy viszonylag kicsi és zárt térből sem könnyű az eltávolításuk.

Ahol tömegessé váltak, ott általában vegyszerekkel, „mérgekkel” védekeznek ellenük. Ezek hatékonysága nagyon eltérő lehet attól függően, hogy milyen következetesen hajtják végre a gyérítést. A vegyszerhasználatnak azonban lehet másodlagosan hatása is azáltal, hogy a még élő, de már megmérgezett egereket a ragadozóik zsákmányul ejtik, és ezáltal – a vegyszertől függően – maguk is mérgeződhetnek.

A történelmi idők óta védekeznek a házi egerekkel szemben házi macskákkal, amelyek nagyon hatékonyan képesek ezeket a kis rágcsálókat elfogni. Ott, ahol rendszeresen jelen vannak az egerek, a macskák nagyon hasznos segítők az embereknek.

VÁNDORPATKÁNY

A vándorpatkány éppen úgy elfoglalta az emberi településeket, mint ahogy a házi egér, de a természetben is sokfelé előfordul a vízfolyások mentén, tavak parti zónájában, illetve más vizes élőhelyeken is. Az emberi településeken elsősorban a csatornáknak él, de bárhol megjelenhet, ahol táplálékot talál. Állattartó telepeken, takarmánykeverő üzemekben, fahéjfeldolgozóknak akár tömeges is lehet. A nyílt színi hulladéklerakókon

Vándorpatkány (fotók: Kovács Norbert)

Vándorpatkány

is mindenfelé előfordul. Nagyvárosok csatornarendszereiből szinte kiirthatatlan.

Eredeti hazája Kelet-Ázsia volt, ahonnan a hajózás egyre általánosabbá és kiterjedtebbé válása után szétterjedt szinte az egész világon. Európába több hullámban történt a betelepülése. Az első példányok az 1700-as években jelentek meg, mára pedig földrészünk valamennyi országában gyakori vagy tömeges fajjá vált. A városi környezet elfoglalása a vándorpatkány esetében is azt eredményezte, hogy az év bármely időszakában képes szaporodni. Évente hatszor vagy akár nyolcszor is lehetnek kölykei, melyek száma egy-egy ellés alkalmával 7 és 11 között változhat. A kölykök három hónapos koruktól kezdenek ivaréretté válni. Számos ragadozó – például uhu, nyest stb. – tizedeli állományait, de rendkívüli szaporaságával folyamatosan képes pótolni az állományban bekövetkező veszteségeket. A vándorpatkány fogazata alapján egyértelműen rágcsálónak számít, amely eredetileg magokkal és más növényi részekkel táplálkozott. Az emberi településeken azonban éppen azért tud rendkívül sikeresen fennmaradni, mert minden lehetséges szerves anyagot képes elfogyasztani. Ott, ahol még van háztáji állattartás, a baromfi- vagy a sertészetetökből a magokat lopkodja, de éjszaka a kotlós alól a csibéket is elhordhatja. Országos szinten az általa okozott gazdasági kár igen jelentős, de annak mértékére vonatkozóan nincsenek pontos adatok, sőt használható becslések sem. Mivel azonban egy legfeljebb 30 grammos tömegű házi egérnél akár tizenhatszor nagyobb – 500 gramm is lehet a legnagyobb példányok tömege –, negatív hatása nem lehet mellékes.

Az ellene folyó védekezés akár kémiai úton – vegyszerekkel –, akár természetes ellenségeivel – házi görény, kutya – meg lehetőséges. Ugyanakkor érdemes megemlíteni azt is, hogy sajnos a rengetegféle próbálkozás ellenére állományai nemhogy nem csökkennek, hanem világszerte növekednek. A növekedés legfőbb oka a klímaváltozás, az egyre tömegesebb, könnyen hozzáférhető, kidobott, elhagyott élelmiszer és a csatornahálózatok elöregedése. A világ nagyvárosaiban többmillió vagy akár több tízmillió állományai élnek. Például New Yorkban 16 millió, Londonban 20 millió, Mumbaiban több tízmillió vándorpatkány él, és mindenütt növekszik a számuk. Budapesten már majdnem sikerült teljesen felszámolni állományait, de egy sajnálatos „ki irts a patkányokat” vita miatt egy időre megszakadt az ellenük folyó védekezés, amit

a vándorpatkány azonnal érzékelt, és rendkívül rövid idő alatt újra benépesítette a várost.

Legfőbb veszélye azonban nem a gazdasági kár okozása, hanem a nagyon veszélyes, járványos betegségek terjesztése.

Ökológiai problémát elsősorban a természetes vizek mentén okoz a nála kisebb termetű bármely állatfajt képes elfogni. Nagyon sok madárfészek is áldozatul esik, akár tojásos, akár fiókás korban.

Nem véletlen, hogy a fentiek miatt a vándorpatkány a földkerekség 100 legveszélyesebb özönfajának egyike.

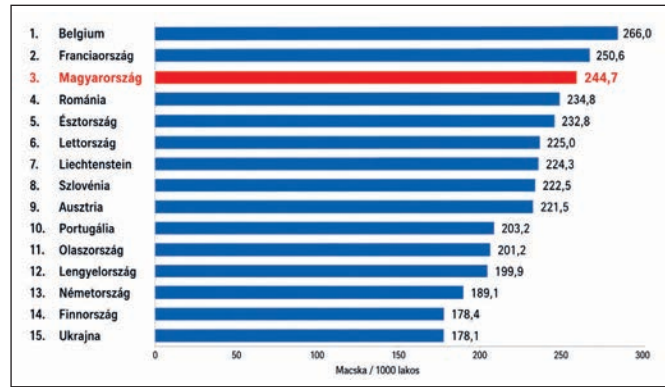
HÁZI MACSKA

Valószínűleg kevesen gondolják, hogy a közöttünk élő házi macskák nem őshonosak Európában és a világ legtöbb részén sem. Minden bizonnyal azt is kevesen tudják, hogy a házi macskák nem az erdeinkben élő vadmacskák házasított formái, hanem az afrikai macska közel-Keleten élő alfajától származnak. A házi macska közel tízezer éve együtt él az emberiséggel, de a mai értelemben vett házasítása csak az ókori Egyiptomban – 4000 évvel ezelőtt – kezdődött el. E rendkívül hosszú idő eltelére a mai napig nem házasodott teljes mértékben. A házi macska napjainkban a legnagyobb számban tartott kedvencek egyike. Európában 100 millióra, Magyarországon több mint 2 millióra becsülik létszámát. Ma már szinte az egész világon megtalálható, köszönhetően a középkori tengerészeknek, akik mindenfelé magukkal vitték, és ezzel tulajdonképpen be is telepítették. Sajnos azonban nemcsak a kontinensekre, hanem a szigetekre is jutott belőlük, ahol számos olyan állat is él vagy élt, amely a macskák megjelenése előtt sosem találkozott ragadozóval.

A világ házimacska-állománya elenyészően kis részének kivételével a többség a mai napig szabadon szaporodik. A háznál tartott állatok szaporulata egy részének ilyenkor akad gazdája, de a szabadban születők „örökre” ott maradnak, és elképesztő pusztítást végeznek a természetben. Nem véletlen, hogy a házi macska is szerepel a világ legveszélyesebb özönállatait tartalmazó százas listán. A háznál vagy gazdasági épületek környékén tartott macskák jelentős mértékben gyérítik az egereket, és ezzel felbecsülhetetlen hasznot hajtanak. A kertés házaknál tartott macskák azonban nemcsak egerekre, hanem gyíkokra és kisebb termetű madarakra is vadásznak. Az elvadult példányok pedig teljes mértékben önállótá válnak, és elsősorban

Házi macska (fotó: Kalotás Zsolt)

A házi macska 1000 lakosra jutó állománya Európa 15 országában

különböző rágcsálókon tartják fenn magukat, de sem a madarakat, sem más, elfogható méretű állatot nem kímélnék. Nagy-Britanniában 92 millióra, Lengyelországban 136 millióra, az Amerikai Egyesült Államokban pedig 1–4 milliárdra becsülik a házi macskák által évente elfogott madarak számát. Ausztráliában úgy számolnak, hogy napi 1 millió madarat zsákmányolnak a házi macskák.

A mi viszonyaink közepette a rengeteg madár felesleges elpusztítása mellett egy további nagyon súlyos problémát is keletkeztetnek azzal, hogy szaporodóképes utódokat hoznak létre a vadmacskával. Ezzel a vadon élő fajt fokozatosan átkecskezik, és ha ez a folyamat nem áll meg, akkor eljuthatunk odáig, hogy nem lesz tisztavérű vadmacskánk.

Mivel a házi macskák, különösen falusi környezetben – kevés kivételtől eltekintve – szabadon és korlátlanul képesek szaporodni, az így keletkező felesleges szaporulat a természetben köt ki. Ezeknek az állatoknak a jelentős részét kilövik vagy elgázolják a közutakon. Persze gázolás előfordul a településeken belül is. Valószínűleg azt is kevesen gondolják, hogy csak Magyarországon évente több ezer házi macskát gázolnak el. Aligha képzelhető el, hogy egy macskát szerető gazda számára ne okozna szomorúságot akár a kedvence lelövés, akár gázolása.

Ha azt akarjuk, hogy a házi macskák Magyarországon is kevesebb énekesmadarat pusztítsanak el, akkor előbb-utóbb elkerülhetetlen, hogy ezzel a kérdéssel – a macskatartókkal együttműködve – ne kezdjünk el foglalkozni.

Haraszthy László

Reményt adó fogás a Hortobágyon:

ismét

CSÍKOSFEJŰ NÁDIPOSZÁTA

került hálóra

Különleges eseménynek lehetnek tanúi a hortobágyi természetvédők 2026 tavaszán: Nagyiván térségében csíkosfejű nádiposztát (*Acrocephalus paludicola*) fogtak. A faj Európa legritkább és legveszélyeztetettebb énekesmadarai közé tartozik, teljes állománya napjainkra 5000 pár alá csökkent. Magyarországról 2011-ben tűnt el mint költő faj, ezért minden hazai megfigyelése és kézre kerülése kiemelt természetvédelmi jelentőségű.

Az áprilisi fogás külön érdekessége, hogy a madarat az előző évben Spanyolországban gyűrűzték meg. Tavasszal valószínűleg afrikai telelőterületeiről tartott valamelyik kelet-európai költőhelyére, amikor útja során megpihent a Hortobágyon. A fogás újabb bizonyítéka annak, hogy a térség ma is fontos állomása a faj vonulásának.

A csíkosfejű nádiposzáta neve némileg megtévesztő: nem a nádasokat, hanem a sekély vízborítású, nyílt szikes réteket kedveli. Ezek az élőhelyek Európa-szerte visszaszorultak a vízháztartás megváltozása, a lecsapolások és a klímaváltozás hatásai miatt. A faj megőrzését szolgálja a 2024-ben indult

A gyűrűző állomás, ahol kézre került a madár (fotó: Zalai Tamás)

Ritka madártani adat és biztató jelzés is egyben (fotó: Balla Dániel)

LIFE4AquaticWarbler nemzetközi természetvédelmi program, amely litván, lengyel, német, ukrán és magyar partnerek együttműködésével valósul meg. A projekt célja a csíkosfejű nádiposzáta állományának megerősítése, élőhelyeinek helyreállítása, valamint hosszabb távon a hortobágyi visszatelepítés előkészítése.

A LIFE4AquaticWarbler projekt keretében a szakemberek a csíkosfejű nádiposzáta egykori hortobágyi élőhelyeinek helyreállításán dolgoznak. Ennek részeként szabályozzák a területek vízpótlását, hogy a szikes rétek számára megfelelő vízborítás alakuljon ki, ugyanakkor elkerüljék az élőhelyek elnádásodását. Fontos feladat a kiterjedt nádasok visszaszorítása és a hagyományos legeltetés fenntartása, amelyek elősegítik a nyílt, zsombékos rétek kialakulását. A projekt célja, hogy 2029-re mintegy 1000 hektáron jöjjenek létre a faj számára optimális költőhelyek. A helyreállítási munkákat folyamatos monitoring és kutatás kíséri, amelynek eredményei a tervezett, 2030-ban induló visszatelepítési programot is megalapozzák.

A magyarországi munkák koordinátora a Hortobágy Természetvédelmi Egyesület, amely több mint három évtizede dolgozik a Hortobágy térségének természeti értékeiért. Az egyesület szakemberei a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal és más partnerekkel együttműködve élőhely-rekonstrukciókat, vízvisszatartási beavatkozásokat és természetvédelmi kutatásokat végeznek. A mostani fogás nem csupán ritka madártani adat, hanem biztató jelzés is: a Hortobágy még mindig alkalmas lehet arra, hogy a jövőben ismét otthont adjon Európa egyik legveszélyeztetettebb énekesmadarának.

Bővebb információ: <https://aquaticwarbler.eu/hu/>

Zalai Tamás
MME Ritkaságvadász Szakosztály
Hortobágy Természetvédelmi Egyesület

Porból lett virágoskertek: A LÖSZ VILÁGA

A talaj a földfelszín legkülső, laza, termékeny rétege, pótolhatatlan, kulcsfontosságú természeti kincsünk, a szárazföldön az élet egyik alapfeltétele. A talajokat nem csak a kertészek, gazdálkodók ismerik alaposan. Mivel sok féltett növényritkaság és állatfaj kötődik egy bizonyos, jól meghatározható talajtípushoz, kémhatáshoz, szerkezeti sajátosságához stb., gyakran a természetvédők, biológusok, ökológusok is átfogó talajtani ismeretekkel rendelkeznek.

A talaj kialakulása valamilyen alapkőzeten, összetett fizikai (aprózódás), kémiai (mállás), biológiai (humifikáció, lebontás) folyamatsor eredményeként jön létre. A kőzet szó hallatán általában mészkőre, dolomitra, bazaltra, vulkáni tufára gondolunk, csak hogy a Föld mezőgazdasági szempontból legfontosabb, legjobb termőképességű talajtípusa egészen más „kőzetet” igényel.

Oroszból átvett talajtani kifejezés a csernozjom (‘fekete föld’). A magyarul mezősegi talajként ismert talajtípus humuszban nagyon gazdag, kiegyenlített vízgazdálkodású, növénytermesztésre kiválóan alkalmas. Ennek egyik jellemző alapkőzete egy sárga színű, laza, ám meredek falban megállni képes meszes kőzetliszt, amely a belföldi jégtakaró és gleccserek őrlő hatására alakult ki, és amelyet lösznek nevezünk. A lösz úgynevezett eolikus üledék, amelyet elsősorban a jégkorszakban fújó szelek mozgattak és halmaztak fel bolygónk különböző pontjain (néhol a folyamat ma is zajlik porviharok formájában). Nyelvészeti érdekesség, hogy a német tájnyelvből a magyarba is bekerült lösz szó számos geomorfológiai, földrajzi szakkifejezésben megjelenik (löszfal, löszhát, löszpiramis, löszvölgy, löszmélyút stb.), ám amikor löszgyepekről, lösznövényzetről, lösztölgyesről beszélünk, valójában a mezősegi talajon élő növénytakaróra utalunk. (A képet tovább bonyolítja,

Löszpuszta a Sárvíz-völgyben

A hajdani Pannon-tenger csigáinak kőbelei egy mezőföldi löszvölgyből

hogy mezősegi talaj olykor lösztől eltérő kőzeten is létrejöhet, például az erdélyi Mezőségben.)

A Kárpát-medencében a Duna–Tisza közén Bácska, a Tiszántúlon Békés és a Hajdúhát, a Dunántúlon a Mezőföld és tágabb környéke a legnevezetesebb löszvidékek. Ahol a klíma és a csapadék füves területek tartós létrejöttéhez megfelelő, a löszön kialakulhat a mezősegi talaj. Az ember évezredek óta igyekszik kihasználni ezeket a kiváló talajadottságokat, a lösznövényzetet ezért már csak töredékesen, megmaradt foltokban tudjuk megcsodálni. Sok más veszély is fenyegeti ezeket az értékes természeti kincseket. Ebben az írásban a löszhöz kötődő életközösségek bemutatásán túl az ilyen élőhelyek védelméről, megőrzéséről is szó lesz.

„AHOL A PART SZAKAD...”

Magát a nyers lösz természetes módon a löszvidékeken nem látjuk. Ahol azonban a lösztakaró természetes vagy emberi okból megsérül (sajnos szántóföldeken az erózió hatására bizony felszínre kerül), bepillantást nyerhetünk egy több ezer éves történetbe. Jégkori állatok csontjai, évezredes csigaházak mellett ősi növényi maradványok is szolgálhatnak „idő-kapszulaként”. Szili István a lovasberényi Kazal-hegy löszfalában talált olyan elszenesedett fadarabot, amelyet a szakértők cirbolyafenyőnek határoztak meg. Ez a faj napjainkban nemigen ereszkedik 1800 méteres tengerszint feletti magasság alá, vagyis bizonyíték a terület jégkori eredetére. Löszvidéken homokbányák mellett vannak sárgaföldbányák is, ahol a laza, sárga, de a folyami homoknál finomabb szemcseméretű, feltöltésre, tömörítésre alkalmas lösz bányásszák. A löszfalak itt is remekül megfigyelhetők.

Évszázadokig általános volt hazánkban a megmaradt gyeppek legeltetése, amely hatékonyan óvta a falakat és környéküket a befásodástól. Ennek elmaradása néhány év vagy évtized alatt a felismerhetetlenségig megváltoztatja a helyzetet: a löszfalak megmaradnak, ám tetejük és előterük eltűnik a sűrű bozótól. A jellegzetes növényzet erről kiszorulhat, a löszfalak madarai is elköltöznek, utóbbiak azonban hamar visszatérnek, ha a löszfal újra kinyílik.

A falak költőhelyet nyújtanak a gyurgyalagnak és a partifecskeknél, olykor seregély, mezei veréb, egyes kitágult üregek vörös vércse vagy kuvik otthonául is szolgálhatnak. Még izgalmasabb, bár a felsoroltaknál ritkább jelenség, hogy a szalakóta sem idegenkedik attól, hogy költőláda vagy természetes odú híján a löszfalakban fészkeljen. Hazánkban ez leginkább a Mezőföldön dokumentált. A faj 2013-as mezőföldi (és egyben dunántúli) vissztelepedése is egy löszfal üregéhez kötődik. A löszfalak (akárcsak a homokbányák falai) a természetes eróziós omlás és a becserjesedés, befásodás nyomán pár év alatt képesek leromlani. Közösségi megfrissítésük, helyreállításuk országsszerte az egyik leggyakoribb, valóban gyors és látványos eredményt (és sikerélményt) adó élőhelykezelési munka, melyet a madárvédők főleg a tavasz kezdetére, a gyurgyalagok és partifecskek hazaérkezése előtti hetekre időzítenek.

A löszfalaknak van egy még különlegesebb változata, ahol a lösz egy vízzel találkozik. Az Északi-középhegység peremén a nagyobb folyók (Sajó, Hernád) mellett, a Duna jobb partján és a Balaton északkeleti partvonalán találhatók azok a partszakaszok, ahol a víz a löszfal alját képes eláztatni. Ekkor egy-egy szeletnyi réteg a mélybe hull, „megfrissítve” az ilyen eseményekről elnevezett szakadópart függőleges falát.

A szakadópartokat a napsugárzás olyan nagy szögben éri, amit csak néhány növényfaj képes elviselni. Tipikus növényközössége a taréjos búzafű és a heverő seprőfű kettőse, utóbbi egy meghökkenítő törpecserje, melynek évszázados, a bonszaiokat idéző egyedei a balatonkenesei szakadóparton figyelhetők meg a leggyorsabban. De szakadópartokon élnek szintén szivós ürömfajok, az apró nőszirm, helyenként a ritka csikófark.

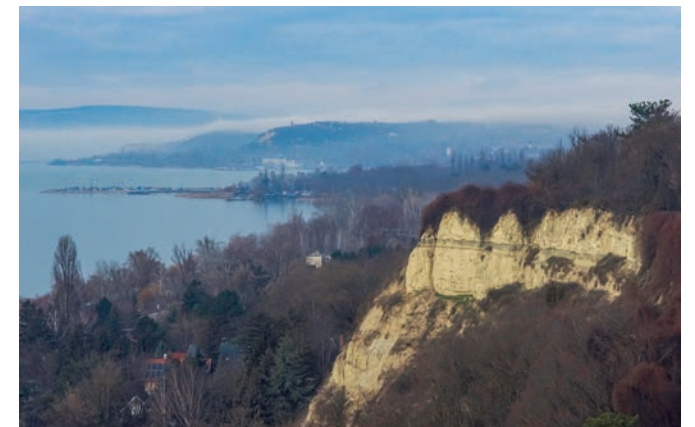
Évtizedekkel ezelőtt dr. Tapfer Dezső és Szvezsényi László ornitológusok adtak hírt arról, hogy a balatoni szakadópartok üregeiben sarlósfecske fészkel. Kis állományuk még ma is őrzi ezt az ősi életformát, miközben a hazai populáció döntő része már a panelházak réseiben költ. Ugyancsak zoológiai különlegesség a fokozottan védett kaszpi haragossikló jelenléte a dunai szakadópartokon.

A Duna mente egyik legszebb szakadópartja Kisapostag határában

Gyurgyalagpár egy löszvölgyben

Szakadópart Balatonakarattyán

Az ember évezredek óta azon igyekszik, hogy életformáját függetleníteni tudja a természettől. A szakadópartok szeszélyessége, geológiai bizonytalansága az ember szemében javítandó hiba. Sok helyen rézsűzéssel, teraszok kialakításával vették elejét a fal természetes omlásának. Az sem példátlan, hogy a falak értéktelennek, semmirevalónak tartott környezetét szeméttel töltik fel vagy más módon pusztítják. A beépítés is gyakori, mind a dunai, mind a balatoni szakadópartokon

nagyszerű a kilátás, ám az örökpanorámás telkek kialakítása egyúttal az itteni életközösség pusztulásához vezet (illetve amikor a szakadópart életjelet ad, akkor meg a házakat érik komoly károk). Néhány szakadópart ma már védelem alatt áll, sürgős feladat a többi is minél előbb védelem alá helyezni és gondoskodni arról, hogy a tájhasználat megőrizze ezek értékét (legeltetés, idegenhonos növényfajok eltávolítása).

A TERMÉSZET VIRÁGOSKERTJEI: A LÖSZPUSZTÁK

A lösztakarón kialakult mezősi talajhoz nagyon sok látványos, színpompás növény kötődik. Sokukat löszjelző növénynek hívjuk, amely a cikk elején már említett téves, de a szakzsargonban rögzült kifejezések sorába illeszkedik. A földtörténet során nem mindenütt tudott vastag lösztakaró kialakulni, hegységekben, heglábakon olykor vékony löszlepel került az eredeti, hegységalkotó kőzetre, az ezen létrejövő talajréteg már elegendő ahhoz, hogy rajta ezek a löszjelző fajok megjelenjenek. Egy botanikus számára valódi csemege az olyan hely, ahol békésen ringatóznak a szélben olyan növények, amelyeknek „elvileg” egymás mellett semmi keresnivalójuk.

A Vértés délnyugati szélétől néhány kilométerre, Magyaralmás határában van egy dolomitrög, egyik felén bánya található, másik oldala védelem alatt áll. A dolomitsziklák felszínére és a nagyobb darabok közé lösz üledett le, így a dolomitsziklagyepek ritkaságai (Szent István-szegfű, ezüstaszott) mellett ott vannak olyan löszpusztai növények, mint a koloncos legyezőfű vagy a nyúlszapuka. Hasonlóan érdekes, amikor a szikes pusztáinkon a méretesebb szikpadkák tetején van meg az a vékonyka lösztakaró és mezősi talajréteg, amelyet a növényzet csalogatatlanságával jelez. A Hortobágyon

Vékonyka lösztakarón kialakult virágoskert a Velencei-hegységben

Máta pusztán, a Duna–Tisza közén Akasztó környékén, a Mezőföldön pedig a Sárvíz-völgyben csodálhatjuk meg a sötét növényfajok (sziki üröm, bárányparj, kamilla) „fölött” néhány arasznyival elhelyezkedő szinten a zsályák, a kakukkfű, a bogáncsfajok, az agárkosbor vagy a pókbangó virágjait.

Nagyobb kiterjedésű síksági löszhát főleg sovány, szikes legelőkkel körbevéve tudott máig fennmaradni és elkerülni a művelésbe vonást. A Hortobágyon ehhez szerencsésen megvoltak a feltételek, így a hatalmas védett pusztaszívében jó néhány többhektárnyi löszgyep díszlik.

Áprilistól nyár közepéig sokféle látványos és rovarokat magukhoz csalogató vadvirág nyílik ezeken, köztük talán a legszebb egy igazi kulcsfaj, a gumós macskahere. Ajakos növény, levelei szív alakúak, májusban növeszti meg virághozó szárát,

Magyar szegfűn táplálkozó boglárkalepke

Agárkosbor és pókbangó termőhelye a szikpadka tetején Sárszentágota határában

melyen több emeleten nyílnak rózsaszín virágai. Ezek minden nektárfogyasztó lepkét és hártácsszárnyút magukhoz csálnak, ám a növény legkülönlegesebb rovarvendége ennél sokkal rejtettebb életmódot folytat. Fokozottan védett az éjjeli sztyepplepke. Csak néhány éve jöttek rá magyar szakemberek, hogy a faj kizárólagos tápnövénye a macskahere, így az addig véletlenszerűen itt-ott észlelt lepkét a macskaherefoltok környékén tudatos fénycsapdázással meg lehet találni. A másik trükk: a hernyó a macskahere gyökerén bábozódik be, a kifejlett lepke a felszínre húzza magával a bábinget, amelyet szárnyra kelve otthagy. A jellegzetes barnássárga vagy narancsos árnyalatú bábingek némi gyakorlattal jól felismerhetők. A sztyepplepke legnépesebb populációi az Alföldön maradtak fenn, a legnyugatabbi ismert állomány Székesfehérvártól északra egy jókora macskahere-állománynak otthont adó védett völgyben él.

A legtöbb löszvidéket ma hatalmas intenzív mezőgazdasági táblák uralják. Évszázadokkal ezelőtti botanikai híradások, porosodó herbárium lapok tanúskodnak arról, hogy egykoron micsoda paradicsomi állapotok lehettek a mára beszántott, erősen vegyszerezett és műtrágyázott területeken. Szerencsére azonban a „tengersík” Alföldön is vannak olyan helyek, amelyeket régebben a ló és az ökör, ma pedig a traktor elkerül. Tényleges fizikai akadályt jelentenek a kunhalmok. Ismét egy megrögzült, de hibás név: a 800 éve érkező kunok már minden alföldi halmot a mai helyén találtak, ezek az építmények ugyanis 3000-5000 évvel ezelőtt keletkeztek. A fúrások bebizonyították, hogy a bronzkori népek gyéptéglákból építették őket, vagyis a teljes halom egységesen fekete földből áll, lejtőjén löszgyepi növényfajokkal. A hazai jogrend ex lege

Macskahere virágzása a székesfehérvári Rácvölgyben

Jókora hortobágyi löszhát agárkosbor virágzása idején

védelmet biztosít számukra, illetve a kisebb számú, nagyobb kiterjedésű, hasonló történelmi korszakban kialakított rokoni- iknak, a földváraknak. Sajnos a nemegyszer szántók közepén megmaradt magaslatokat sok kártékony emberi hatás éri, elsodródó vegyszerek és műtrágya pusztítja az érzékeny vegetációt, gyakori a becserjésedés, befásodás. De nem szabad, hogy korábbi negatív tapasztalataink alapján ne vizsgáljuk meg alaposan a megmaradt halmokat. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Onga határában levő kettős halmon a fokozottan védett ráncos gyászbogár kiemelkedő állománya él szántók között fennmaradt élőhelyén.

A löszgyepi fajok másik alföldi menedéke a mezsgye. Utak és vasutak szélén, útárkok partján, táblák mellett megmaradt felszántatlan sávok védelmében olyan ritkaságok voltak képesek átvészelni az elmúlt évszázadokat, mint a fokozottan védett kónya zsálya vagy a védett kék atracél. Utóbbi nemcsak önmagában kincs, hanem a fokozottan védett atracélcincér tápnövénye is. De találhatunk ilyen mezsgyékben tavasszal varázslatos színfoltot adó, kellemes illatú törpe mandulát, a nyár olyan szépségeit, mint a sárga tejöltő galaj és magyar kutyatej vagy a sötétlila ligeti zsálya. Ezek a virágzó sávok mindig nyüzsgőnek a rovaroktól.

Sokan vélik úgy, hogy minden élőlény a nagy egész egyik fontos kis alkotóeleme, melyeket nem szabad az emberi igények és szükségletek szemüvegén át hasznosnak vagy károsnak minősíteni. (Ez a megközelítés a behurcolt, idegenhonos özőnfajok esetében ennél azért bonyolultabb, ott joggal beszélhetünk kártékony, veszélyes fajokról.) A mezsgyék lepkéi, méhei, ragadozó rovarai mozgékony jóságok, melyek nem feltétlenül maradnak meg a nekik hagyott szűk sávban. A környező szántóföldeken nagy eséllyel természetnek rovarbeporzású növényeket (napraforgó, repce, mustár, borsó, len, mézontófű stb.), melyek termése a rovaroktól függ. A fátyolkák, katicák, ragadozó poloskák, fürkészdarazsak a maguk módszereivel hatékonyan kordában tartják azokat a rovar kártevőket, melyek ellen a mai gazdák veszélyes mérgeket vetnek be. A mezsgyék bokrai ugyancsak rovarokat keresgélő énekesmadaraknak (poszátafajok, töviszúró gébics, cigánycsuk) nyújtanak költőhelyet. Itt tehát egyértelmű: a gazdálkodó számára hasznos az, ha megóvjá a szántója melletti fajgazdag mezsgyét.

Az elmúlt évtizedekben a Debreceni Egyetemről indult el az a Kárpát-medencén is túlnyúló, a mediterrán országokat, a Kaukázust és Törökországot is érintő kutatás, amelynek első hallásra meglehetősen furcsa témája volt: a temetők élővilágának

Színpompás lőszvegetáció közút mellett a Vértessalján

kutatása. Az ember ugyan a profit érdekében képes erdőket, réteket, mocsarakat a földdel egyenlővé tenni, ám a temetők iránti tisztelet még ma is megálljt parancsol a traktornak és a buldózernek. A temetők régi, felhagyott részein, sarkaiban pedig sok helyen évszázadokkal ezelőtti gyeptemetőket találhatunk olyan védett és fokozottan védett növényekkel, mint a különféle orchideák, törpe mandula, vetővirág, magyar kökörcsin, apró nőszirm vagy a hazánkban sokáig kihaltak, mára több mint tucatnyi öreg temetőben megtalálhatók csipkés gyöngyvessző. Olykor a növények fogyasztói is megmaradhatnak a temetőkben. A fentebb már említett, gumós macskahérhez kötődő sztyepplepkék az egerszalóki temetőben (az önkormányzat helyi védeltséget biztosít számára), az atracélcincér pedig több Kárpát-medencei, ma Romániához és Szerbiához tartozó sírkertben került elő.

A temetők értékes élővilágának fennmaradása a háborítatlanság eredménye. Sajnos azonban vannak olyan folyamatok, amelyeket nem nézhetünk tétlenül. Magyarország egyik

Árvalányhajás gyeptemető az orgonabokrok szorításában Csákváron

védett fajokban leggazdagabb régi temetője a csákvári, melyet azonban szinte megfojt az agresszív orgona. Az itteni flóra (vetővirág, csipkés gyöngyvessző, tarka kosbor, pusztai árvalányhaj stb.) megőrzése érdekében drasztikus beavatkozásra van szükség: a kivágott orgonabokrok és más, nem idevaló faegyedek metszlapját vegyszerrel kell lekezelni, hogy a sárgadást megakadályozzuk. Terveink szerint 2026 őszén fogunk belevágni a feltehetően több évig tartó munkába.

A csodával határos módon fennmaradt lőszgyepek sorát a füves sportrepülőterek zárják. A fokozottan védett ürge utolsó erős állományai közül a legtöbb ezeken a rendszeresen kaszált gyepeken maradt fenn, így aztán a reptereken a suhanó gépcsodákon kívül a szintén villámgyors kerecsensólyom is sokszor tiszteletét teszi.

LEJTŐK VÉDELMEBEN MEGMARADT OÁZISOK: A LŐSZVÖLGYEK

Idáig jórészt az „igazi” Alföld megmaradt lőszrelikumairól volt szó. A Mezőföld minden földrajzkönyv és geográfiai szakmunka szerint az Alföld része, annak a Duna jobb partján levő dunántúli középtája. A Mezőföld azonban különös vidék, a lősztakaró vastagsága, a tengerszint feletti magasság, a szélein a Dunántúli-középhegységgel és Dunántúli-dombsággal való érdekes átmeneti jellege mind-mind markánsan eltérnek a Duna–Tisza közétől vagy a Tiszántúltól. A tájhasználat persze megegyezik az ottanival: a tájegység nevében levő mező szó nem a virágos rétekre, hanem az évszázadok óta intenzív mezőgazdaságra utal. Hatalmas gabona-, kukorica- és repce-földek nyúlnak a látóhatárig, az idegen azt hiheti, hogy egy teljesen átalakított kultúrsivatagban jár, ahol csak a táblák közötti fasorok nyújtanak némi változatosságot.

Csak hogy a lősznek van egy érdekes tulajdonsága. Akárcsak a mészkő, a lősz is mállékony: a felszínről beszivárgó enyhén savas víz képes feloldani az anyagát, miáltal a mélyben elfolyó lősz fölötti talajréteg beroskad. A mészkőhegységek víznyelőihez hasonló töbrök, sztyepptalaknak nevezett kerek mélyedések és mély szakadékok mellett a legjellegzetesebbek az időszakos vízfolyások meredek falú medrei, a lőszvölgyek. Kialakulásukhoz vastag lőszrétegre van szükség, így bár találhatók lőszvölgyek az országban másutt is (Északi-középhegység lábai, Gödöllői-dombság és a Tolnai-Hegyhát egyes részei), ez a geológiai formáció elsősorban a Mezőföld sajátossága.

Néhány mezőföldi lőszvölgy szemre is összetéveszthető valamelyik ősi orosz, ukrán vagy kazak sztyeppel, de az élővilág

A védett sisakos sáska a rövid fűű lőszgyepeken is megtalálható

is ugyanilyen árulkodó. Fokozottan védett sztyeppplakó a tátorján és a borzas macskamenta, az egymástól nagy távolságra levő mezőföldi lőszgyeptemetőket mindkét faj számára kulcsfontosságúak. A tátorján a balatonkenesei szakadópart tetejének ékessége, de nem igazi partfali növény, inkább a nyílt, kiszáradt, gyér növényzetű gyepek lakója. Hajdanán az Alföldön inséges években ették a gyökerét, visszaszorulásához ez is hozzájárulhatott. A szintén fokozottan védett ráncos gyászbogár is több mezőföldi gyeptemetőben megtalálható. Egy sztyeppplakó növény ma már sajnos kipusztult: a pamacslabodának hazánkban csak egy Sárbogárd melletti gyeptemető nyújtott otthont.

Így születik a lőszvölgy: egy napraforgóföldön „megnyílt a föld”

A lőszvölgyek oldala néhol annyira meredek, hogy embert próbáló feladat felkapaszkodni rajta. Ilyen meredek lejtőn a földművelés teljesen lehetetlen, az ember ezeket a völgyeket sokáig legelőként hasznosította. A székesfehérvári Aszal-völgy és Rácvölgy például 60 évvel ezelőtt még tavasztól őszig 300–400 tehén csordalegelője volt. A jószág naponta járt ki a város északi felének portáiról, legelésük hatékonyan megakadályozta a völgy befásodását (erről a fennmaradt légifotók tanúskodnak). Manapság a tátorján és a borzas macskamenta élőhelyeként védelmet élvező belsőbárandi lőszvölgyben láthatjuk ezt a folyamatot: a korábban juhok, ma húsmarhák legelőjeként

Sztyepptal a Sárvíz-völgyben: a tál peremén lőszgyepek tavaszi héricscel, a tál alján szikes tó

Virágzó tátorjánok a belsőbárandi lőszvölgyben

Budai imolán táplálkozó sakktáblalepke a lovasberényi Kazal-hegyen

A cserjeirtás őszi és téli kemény munka, ...

szolgáló völgy jó részében fátlan sztyepp tárul elénk, esetleg néhány szúrós bokorcsoport kellemetlenkedik. Néhány évtizede még a védett növényekre leselkedő egyik veszélyforrásként emlegették a (túlzott) legeltetést. Közben a hazai állattenyésztés átalakult, a háztáji jószág tartás szinte megszűnt, a magukra maradt egykori legelőkön pedig érvényre jutott egy természetes folyamat: a szukcesszió. Ez a társulások egymást követő váltakozása, mely egy irányba, a legnagyobb szervesanyag-termelésre képes zárótársulás felé vezet. Ez elméletileg a lösztölgyes lenne, de elérhető makk híján egyelőre egy sűrűn záródó, gyalog is nehezen áthatolható, 3-4 méteres galagonyás, kökényes az, ami a gyepek helyét elfoglalja. A sűrű bokrok alatt a fényigényes sztyeppi növények egy darabig elvegeztálnak, de azután lassan kiszorúlnak. És mivel a löszvölgyeket nem löszgyepek veszik körül, hanem jórészt szántók, visszatelepedésük szinte lehetetlen.

EGY VESZÉLYBEN LEVŐ ÉLŐHELY: A LÖSZTÖLGYES

Hazánk pusztáinak egy része eredetileg is fátlan, másutt az ember megjelenése előtt erdők díszlettek. A csapadékviszonyok, a kontinentális hatás mértéke és a domborzat szabja meg, hogy mely részek tartoznak az erdőpuszták kategóriájába. Ám ezek az erdők sok helyen nem zárt rengeteget alkottak; a facsoportok ligetesen, a kedvező vízellátottságú mélyedésekben, lejtők alján, völgyekben helyezkedtek el, míg a napsugárzásnak

...melynek eredménye leginkább a tavaszi kirándulásokon látványos

kitett lejtőkön, a magasabb, szárazabb hátakon inkább a füves sztyepp vagy pusztá dominált a maga sokszínű élővilágával.

Ahol a körülmények kedveznek a pusztai erdők kialakulására, ott a zárótársulás jellemzően a tölgyes (döntő mértékben kocsányos tölgygyel), benne olyan egyéb fákkal, mint a mezei és a tatár juhar, a mezei szil, a vadkörte, kőrisek, illetve a cserjeszintben galagonyával, kökénnyel, vadrózsafajokkal.

Gazdag cserjeszintű öreg lösztölgyes

Apró nőszirm

Virágzó törpemandula-állomány egy Tolna megyei löszvölgyben

Az MME Fejér Megyei Helyi Csoportja és a „VÖLGY-HÍD” Természetvédelmi Alapítvány évek óta szervezi a székesfehérvári Aszal-völgyben azokat a közösségi cserjeirtásokat, amelyek valóban látványos módon szabnak gátat a cserjéknek, az így kinyílt háton árvalányhajmező hullámzik, vadvirágok sokasága nyílik, érdemes kiemelni a fekete kökörcsint, a tavaszi héricsset, a sárga lent, a borzas csajkavirágot. Az Aszal-völgy mellékvölgye a Rácvölgy (a macskahere és a sztyepplecke menedéke), melynek lejtőire vagy akácosokat telepítettek, vagy spontán fásodtak be a legeltetés elmaradásával. Itt fajgazdag, értékes, de kis méretű, így a beerdősülésre fokozottan érzékeny lösztisztások várják a segítséget, rajtuk olyan védett növényekkel, mint a leánykőkörccsin, bíboros kosbor, nagy-ezerjófű, szennyes ínfű. A feladat akkora, hogy egy-egy félnapos akcióra bármennyi lelkes, tevékeny természetbarátnak tudunk elfoglaltságot adni. 2026 novemberében is folytatjuk a munkát, melyen meleg teával, harapnivalóval, a löszvölgyekkel kapcsolatos érdekességekkel és jó hangulattal mindenkit várunk.

A Mezőföld más részein (Adony, Kulcs) is vannak kicsiny, de pótolhatatlan foltok, ahol a fásodás, cserjésedés nagy veszélyt jelent. Lendvai Gábor sok éve dolgozik azon, hogy a borzas macskamenta és a gyapjas csüdfű töredékpulációit megóvják. Itt is vannak szervezett élőhelykezelések, melyek a viszonylag kis távolság folytán a budapesti természetvédők számára is könnyen elérhetők. A Fejér Megyei Helyi Csoport ide szervezett önkénteshétvégéin is elkelnek a szorgos kezek.

Nagyezerjófű egy lösztisztáson

A mezőségi talajon levő tölgyerdőket lösztölgyesnek nevezzük. Sokáig a botanikai szakma úgy vélte, hogy a Heves megyei Kerecsend határában levő 100 hektár körüli erdő az egyetlen nagyobb, viszonylagos épségben fennmaradt lösztölgyesünk. A célzott kutatás bebizonyította, hogy még felismerhetően számos erdőrészlet vagy erdőfolt maradt fenn országszerte, ugyanakkor ezek több tulajdonságukban eltérhetnek a „klaszszikus” kerecsendi tatárjuharos lösztölgyestől. Az azonban egységesen igaz, hogy sérülékeny, kis helyre visszaszorult erdőtípusról van szó, melyet sok minden fenyeget, és amelynek megmaradt foltjait kötelességünk minden eszközzel megvédelmezni.

A Kárpát-medence hosszú ideje lakott, az egymást váltó népek ezóta nyúlnak bele ilyen-olyan módon és mértékben a természet folyamataiba. A tölgyeseket ennek megfelelően az ember évezredek óta hol építőanyagként, hol tűzifának, hol bányafának, hol legeltetési állattartás útjában álló sűrűségnek, hol biomasz-erőművek nem különösebben jó, de azért tűrhető tüzelőanyagának tekinti. Ahol nem a kerecsendihez hasonló nagy tisztletnek örvendő tulajdoni viszonyok (az erdő az egri érsekség fánánsokertje volt) uralkodtak, ott leginkább a nagyon meredek lejtőszögek, domboldalak adtak egy-egy kisebb erdőfoltnak menedéket. Az erdészet jó esetben talajvédelmi funkciót adott ezeknek, de a természetes dinamikai folyamatok így is nehezen érvényesülhetnek. A túltartott hazai vadállomány nagyon megnehezíti, helyenként teljesen

Téli álmát alussza a Máriamajor-erdő (Székesfehérvár)

Kisvirágú hunyor, a mezőföldi lösztölgyesek jellegzetes kora tavaszi virága

lehetetlenné teszi az újulat kialakulását, felcseperedését, ráadásul az őshonos fánkknak meg kell küzdeniük olyan szívós özönfajokkal, mint a nyugati ostorfa, a fehér akác és a mirigyes bálványfa.

MIT TEHETÜNK? KÖZÖSEN A LÖSZMARADVÁNYOKÉRT

Ahol mezőségi talaj az uralkodó talajtípus, több eset lehetséges. Az egyik, hogy kisebb-nagyobb foltokban megmaradt a lösznövényzet. Ma már a határozókönyvek mellett számos modern eszköz a rendelkezésünkre áll, hogy meghatározzuk az előttünk levő növényeket, állatokat, gombákat. Ha egy löszgyepen védett fajokra bukkanunk, jelezzük ezt az illetékes nemzeti park-igazgatóságnak. Amennyiben a terület nem védett, de több védett vagy akár fokozottan védett faj él ott, érdemes eltöprengeni a védetté nyilvánításon. Ebben szakosztályunk szívesen nyújt szakmai segítséget.

Van rá példa, hogy a terület védett, ám mégis vannak negatív jelenségek, melyek célzott beavatkozást igényelnek: idegenhonos fajok visszaszorítása, őshonos cserjék terjedésének megakadályozása, a partfal megtisztítása, megfrissítése. A nemzeti park illetékesei szívesen segítenek abban, hogy a jó szándék egyúttal hivatalos is legyen; ekkor már semmi akadálya annak, hogy egy csapatnyi természetbarát munkálkodhasson a természetért.

Ha pedig az ember már átalakította a tájat, de a beavatkozás nem visszafordíthatatlan, érdemes belevágni a kis léptékű

Csipogó

2026. ősz

2026: fókuszban a rigók

JÁTÉK
POSZTER

örvös rigó

Átvonuló
rigófajok

szőlőrigó

Tavasszal nagyobb eséllyel láthatjuk, március közepe és április közepe között. Őszi, október-novemberi vonulásakor erre már kisebb az esély. Európában 300-600 ezer pár költ.

Szeptember és április között láthatjuk, az őszi vonulók egy része áttelel nálunk, sokszor fenyőrigókhoz csatlakozva. Európai állománya akár 20 millió pár is lehet!

RIGÓK

MAGYARORSZÁGON

FEKETE RIGÓ
tojó

ÉNEKES RIGÓ
fészkelő

FEKETE RIGÓ
hím
fészkelő

FENYŐRIGÓ
fészkelő

LÉPRIGÓ
fészkelő

ÖRVÖS RIGÓ
vonuló

NAUMANN-RIGÓ
rendkívül ritka

FEKETE-
TORKÚ RIGÓ
rendkívül ritka

SZŐLŐRIGÓ
vonuló

Madárbarát

kertészkedés

Kerted
sok-sok lakójának
teszel jót azzal,
ha cserjéket ültetsz a kert
végébe, félreeső részeire.

Amellett, hogy
virágzásukban
hosszú ideig
gyönyörködhetsz majd,
élő- és bűvő-, ősszel
pedig táplálkozóhelyet is
biztosítasz, többek között
az arra járó rigóknak.

JÁTÉK

1

2

RIGÓTOJÁSOK

Párosítsd össze a
rigófajokat a képen látható
fészkekkel!

Segítünk:

az **énekes rigó** tojásai valószínűtlenül kékek,
kevés pöttyel. A **feketerigó** kékes tojásain
már jóval több barnás pöttyöt találsz.

A **fenyőrigó** tojásai hosszúkásak.

A **léprigó** tojásai szürkésfehérek barna foltokkal.

3

4

Megoldásaitokat október 25-ig várjuk ide:
csipogo@mme.hu.

(A megfejtés beküldői hozzájárulnak nevük közléséhez.)

Előző számunk nyertese: Ónodi Mihály

Szerkesztő: Kiss Maja
Madárfestmények: Kókay Szabolcs
Fotók: MME-archívum

Fekete kökörcsin csokra

Védelemre váró löszvölgy Aba határában

tájrehabilitációba. Egy kis szántóföldi parcella fajgazdag, őshonos fajkészletű lösztölgyessé éppúgy alakítható, mint másodlagos löszgyeppé. Utóbbi meglepően egyszerű: kell hozzá lucernavetőmag (20 kg / hektár), egy jó kasza és 10-15 év. Az európai természet-helyreállítási program remélhetőleg sok földtulajdonosnak ad kedvet, hogy kis méretű, szabálytalan alakú, rossz termőképességű parcelláját megfelelő dotációért cserébe visszaadja a természetnek.

A cikk megírásához Lendvai Gábor és Szili István nyújtott segítséget, amit ezúton is köszönök.

Kovács Gergely Károly
MME Élőhelyvédelmi Szakosztály

Túzokok a hortobágyi pusztán, a háttérben a szarvasmarha egy löszháton ballag

MME

2026. április–június

HÍREK

Az MME a 30 helyi csoport alkotta országos hálózat keretében végzi a legkiterjedtebb természetvédelmi és szemléletformáló munkát. Belépéskor tagjaink automatikusan a lakóhelyükhöz legközelebbi csoporthoz kerülnek. Amennyiben szeretne bekapcsolódni a csoportja munkájába, kérjük, vegye fel a kapcsolatot a helyi tisztségviselővel, és iratkozzon fel a levelezőlistára is.

BÁCS-KISKUN MEGYEI CSOPORT

Fehér gólyák látványgyűrűzése

Az idei évben is sikeres volt a fehér gólyák látványgyűrűzése programsorozat, amelyet helyi csoportunk tagjai, valamint a Kiskunsági, illetve a Duna–Dráva Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai végeztek Bács-Kiskun megyében. Az MVM Démász Áramhálózati Kft. emelőkosaras autóval és villanszerelők aktív segítségével járult hozzá a népszerű gólyavédelmi programhoz.

2026. június 8-án és 9-én Bácsalmás térségben 11 településen 33 fészket kerestünk fel, amelyekben 98 kiscigolya nevelkedett, ezekből 91 fiókat sikerült meggyűrűzni. A kétnapos eseményt ezúttal is nagy érdeklődés övezte, összesen 695 érdeklődő volt jelen a bemutatókon.

Június 12-én Kalocsán és térségében folytattuk a gyűrűzéseket. Itt 8 településen 15 fészket látogattunk meg, amelyekben 39 fiókat ellenőriztünk. Az előre meghirdetett időpontokban a meleg időjárás ellenére is nagy volt az érdeklődés, összesen mintegy 450 fő vett részt a rendezvényen. Ugyanezen a napon Tiszaalpáron és Lakiteleken is vártuk az érdeklődőket. A két településen első alkalommal szerveztük meg a programot, amely nagy

Baján is nagy volt az érdeklődés a program iránt (fotó: Bíróné Kubatov Mónika)

érdeklődés mellett zajlott. A bemutatók során 4 fészekben összesen 15 gólyafiókat láttunk el jelölőgyűrűvel. A gyűrűzés folyamatát és annak természetvédelmi jelentőségét mintegy 350 résztvevő ismerhette meg.

A Kiskunhalason és környékén első ízben meghirdetett helyszínekre közel 200 érdeklődő látogatott el június 15-én. Pirtó, Kiskunmajsa, Harkakötöny, Kiskunhalas, Tázlár és Szank településeken a 8 felkeresett fészekben összesen 18 fióka kapott jelölést.

Június 17-én Dunatetőtlen és Harta településeken folytattuk a gyűrűzést. Összesen 19 kiscigolya közül 12 lábára került gyűrű. Az esemény külön érdekessége volt, hogy az érdeklődők bevonásával nevet is kapott mindegyik kiscigolya.

Baján és térségében június 19-én 9 településen összesen 24 fészknél 68 fióka volt, ezek mindegyike kapott gyűrűt. A bemutatón mintegy 420 fő (többségében óvodások és iskolások) vett részt.

Június 23-án 12 alkalommal gyűrűztünk gólyafiókákat Kiskőrös és Akasztó településeken. Összesen 17 fészket látogattunk meg, ennek során 50 fióka kapott egyedi jelölést. Akasztón 5 öreg madár gyűrűjét sikerült azonosítani. Ezekből a legérdekesebb az a 2022-ben Akasztón gyűrűzött madár, amelyet 2023-ban Görögországban láttak, majd 2025-ben Kiskunhalason, idén pedig ezen a településen neveli a fiókait.

A Jakabszálláson és környékén negyedszer megszervezett bemutatókra közel 100 érdeklődő látogatott el június 22-én. Alsómonostor, Bugac és Jakabszállás településeken a 6 felkeresett fészekben összesen 20 fióka kapott egyedi jelölést. A szintén ezen a napon Dunapatajon, Szakmáron, Dunaszentbenedeken és Foktón szervezett programokon összesen 120-an kísérték figyelemmel a gólyafiókák gyűrűzését, köztük több óvodás csoport is jelen volt.

Összegzésül elmondható, hogy idén a Bács-Kiskun megyei fehérgólya-gyűrűzések keretében 46 településen 129 gólyafészket kerestünk fel, 357 fióka lábára került gyűrű, és az előzetesen meghirdetett helyszínekre több mint 2500 érdeklődő látogatott el.

A rendezvénysorozat szervezéséért és sikeres lebonyolításáért köszönet tagtársainknak: Agócs Péter, Balázs Réka, Bártol István, Bártol Réka, Gyurita István, Kirtyán Tamás, Kiss Tamás, Kustár Rozália, Mórocz Attila, Oroszi Zoltán, Pálfi Márk, Somogyi István, Szénási-Mata Ágnes, Szalai Gábor, Tamás Ádám és Terbe Imola.

Schneider Viktor

BARANYA MEGYEI CSOPORT

Rendezvények

Csoportunknál április és május a rendezvények fő időszaka. Ekkor szinte minden hétfőgén van olyan program, amelyet mi szervezünk, vagy részt veszünk rajta (néha még három is egyszerre), és még a hétköznapiakra is jutnak események.

Az első ilyen esemény áprilisban a 18-i CES-gyűrűzés volt. Kellemes időben mintegy 30-an voltak kíváncsiak a bemutatógyűrűzésre. Majd április 21-én Komlón megtartottuk az első Fülemülék Éjszakája rendezvényt, amelyet egy előadás veze-

Kitelepülés a Medvehagyma fesztiválon (fotó: Vincze Etelka)

tett fel a Komlóverzumban (1. kép), majd egy séta következett a város zöldterületén, ahol több madárfaj énekében gyönyörködhattunk. Itt is 30 fő felett volt a résztvevők száma.

Április 24-én egy mozgalmas hétfőge indult Nagynyáradon a Borza-tónál, a Fülemülék Éjszakájának következő helyszínén, ahol a 30-nál több látogató madárgyűrűzési bemutatót vehetett részt, majd meghallgatták a madarak kórusát, köztük a csodálatos hangú fülemülékkel.

Április 25-én aztán fel kellett kötni a nadrágot, mert egyszerre zajlott a második CES-gyűrűzés a pécsi Tüskésréten, odúkészítéssel és odúellenőrzéssel egybekötve a 15-20 látogató közreműködésével, és volt emellett még két rendezvény is: a Tettyén a Bioszféra Nap a Duna–Dráva Nemzeti Park szervezésében és Orfűn a Medvehagyma Fesztivál (2. kép), amely vasárnap is munkát adott az önkénteseinknek. Szerencsére a közösségi szolgálatos diákok is bekapcsolódtak a munkába, amire szükség is volt, hiszen a Tettyén több mint 300 fő, Orfűn pedig a két nap alatt több mint 500 fő látogatta meg a sátrainkat.

Május 3-án este a pécsi Tüskésréten több mint 20 fő részvételével a 3. Fülemülék Éjszakája is megtartásra került.

A Fülemülék Éjszakája zárórendezvényét május 8-án Pusztakisfalun tartottuk, ahol 14 fő ismerkedett a madárhangok világával, és csillagászati megfigyelésnek is részesei lehettek.

Május 13-án a pécsi Magyar Lajos utcai óvodában, majd 23-án a Cserkúti és Kátolyi Gyereknapon vettünk részt interaktív programokkal.

Júniusban sem unatkoztunk: 5-én a PTE TTK-BTK által szervezett Kölyöknapon, majd 20-án a Múzeumok Éjszakáján is önálló standdal képviseltük az egyesületet. 27-én pedig a Hétdomb Természetbarát Egyesület szervezésében megrendezett Baranya Dombjai Teljesítménytúra egyik állomásaként kitelepültünk a komlói Felsőszilvási Általános Iskolába.

A CES-program keretében április 15. és június vége között összesen nyolc alkalommal tartottunk madárgyűrűzési

bemutatót a pécsi Tüskésréten, amelyet többször összekapcsoltunk egyéb tevékenységekkel, például odúkészítéssel és odúellenőrzéssel is.

Köszönjük minden segítőnek a rendezvények lebonyolításában végzett munkáját, és várjuk azokat, akik kedvet kapnak ezeken az érdekes eseményeken való aktív részvételhez!

Természetvédelem

Április 19-én zártuk a 26. alkalommal megrendezett Sumonyi Tél-tavaszi Madárgyűrűző Tábor, amelynek során 2025. december 8. és 2026. április 19. között 44 madárfaj 2043 példányát jelöltük, és 463 gyűrűzött madarat fogtunk vissza összesen 864 alkalommal. 2. külföldi gyűrűs madár került kézre: egy cseh gyűrűs partifecske és egy izraeli gyűrűs cserregő nádiposzáta.

Április elején 10 szalakótaodút helyeztünk ki (3. kép) arra a területre, ahol tavaly sikerült egy pár költését megfigyelni. Úgy tűnik, a madaraknak tetszik a terület, mert idén 2 pár már el is foglalta a kihelyezett odúkat, és költésbe kezdett, valamint 2 odúban seregély nevelt fiókákat, egyben pedig füleskuvik kezdett költésbe.

Szalakóta odú kihelyezés (fotó: Kiss Zsigmond)

Szintén sikeres volt a Magyar Solymász Egyesülettel közösen végrehajtott projekt, amelynek keretében februárban egy sólyomköltőláda lett kihelyezve a pécsi hőerőmű egyik kéményére. Áprilisban sikerült megfigyelni egy tojó vándorsólymot, amely használta a ládát (4. kép), majd májusban egy hím is csatlakozott hozzá. Ugyan költés idén nem volt, de a jelek biztatóak a jövő évre nézve. Kíváncsi-an várjuk a fejleményeket.

A megye egyik kőbányájában egy uhu kezdett költésbe, és ki is keltek a fiókák, de sajnos a hollók kirabolták a fészket. Ez volt a faj első hivatalosan dokumentált költése a megyében.

A Baranya Természeti Értékeiért Alapítvánnyal közösen folyik a fokozottan védett ragadozó madarak költéseinek a nyomon követése, illetve a gyöngybagoly- és vércseládák ellenőrzése.

Kiss János

BÖRZSÖNYI HELYI CSOPORT

Odúkopácsoló nap Gáspár József emlékére (2026. február 14.)

Február 14-én tartottuk meg Odúkopácsoló nap programunkat, melyet néhány éve Gáspár József volt tagtársunk emlékének szentelünk. A cél 100 darab B típusú odú elkészítése volt, melyet 20 önkéntesünkkel maradék nélkül teljesítettünk. Az odúk nagyobb része a szobi és szőlőligeti odútelepeink felújítása céljából, valamint a nyugat-cserhádi területen kerülnek kihelyezésre.

Fülemülék Éjszakája Vácon (2026. május 1.)

A Vácon rendezett Fülemülék Éjszakája nem egy megszokott helyen zajlott. A túravezetők ezúttal is Schmidt András és Nagy Csaba voltak. A megjelent 30 résztvevő a volt híradós laktanyától indult, majd egy kaszáló mentén a Naszály lábáig élvezhette a fekete rigók, poszták, fülemülék, sárgarigók és a kakukk énekét.

Fülemülék Éjszakája a fóti Károlyi-kastély parkjában (2026. május 9.)

Először hirdette meg a helyi csoportunk a fóti madárbarátok részére a Fülemülék Éjszakáját ebben az ismert és kiváló adottságokkal rendelkező erdős, tavas parkban. Cserép György és Gyenes János a megjelent 79 érdeklődő részére bemelegítésként 20 percben röviden ismertette a területen megfigyelhető madarakat, kiemelt figyelmet szentelve a fülemüle bemutatására. Ezután másfél órás közös séta folyamán 22 fajt sikerült megfigyelni, és mindenki megismerhette a fülemülék énekét. A séta végén több új belépővel gyarapodott tagságunk.

Madarak és Fák Napja a vácrátóti Nemzeti Botanikus Kertben a családi nap keretében (2025. május 10.)

A Vácrátóti Arborétumban, az arborétummal közösen, már évek óta szervezünk Madarak és Fák Napját. Ezeket vagy családi napként, vagy iskolás csoportok részére bonyolítjuk le. A csoportunk minden alkalommal saját standot kap, idén is így zajlott a program, Nagy Csaba szervezésében. A standunknál több mint 100 gyermek fordult meg szüleikkel. A botanikus kertben az is hagyomány, hogy a kertben vezetett túrával ismertetjük meg a látogatókat a helyi madárvilággal. Idén Rottenhoffer Balázs és ifj. Varga Péter vezette a túrát, és az itt elhelyezett több mint 100 odú egy részébe is betekinhtettek az érdeklődők. A túrán több mint 50 fő, főleg családok vettek részt, sok kisgyerekkel.

Madarak és Fák Napja a gödi Feneketlen-tónál (2026. május 10.)

Harmadik éve kapjuk meg a gödi önkormányzat támogatását a Börzsönyi Helyi Csoport által rendezett eseményre. Az állatbemutatók, előadások és kreatív foglalkozások mellett ismét

Indul a sárkányhajós madármegfigyelés (fotó: Xxxxxxx Xxxxxx)

megtartottuk az országban talán egyedülálló dunai sárkányhajós madármegfigyeléseket, amelyeken 82 résztvevő élvezhette Forintos Nikolett, Bagyura János és Rottenhoffer István előadásait. Az immár megszokottá váló eseményt közel 400 látogató, Göd lakói, illetve más közeli városokból érkezők látogatták meg. Cserép György vezetésével a csoportunk több tagja is komoly szerepet vállalt a szervezésben, az előadások összehangolásában és a rendezvény lebonyolításában.

Nagy Csaba, Varga Péter és Cserép György

BUDAPESTI HELYI CSOPORT

Több mint 300 faj, közel 500 látogató

Nem várt sikerrel zárult a Budapesti Helyi Csoport első alkalommal megrendezett Élővilág Napja a budapesti Naplás-tónál

Az MME Budapesti Helyi Csoportja 2025-ben fejezte be Természetismereti Központjának megépítését Budapest 16. kerületében, a Naplás-tó természetvédelmi terület mellett. Ez a

Szerencsére nagy volt az érdeklődés (fotó: Lendvai Csaba)

jelentős előrelépés addig soha nem látott lehetőségek kapuit nyitotta meg csoportunk életében.

A már jól megszokott előadások, túrák és egyéb terepi programok mellett újfajta rendezvényeket is szerettünk volna beépíteni programtervünkbe. Idén megvalósítottuk egy régóta dédelgetett álmunkat, és megszerveztük a Budapesti Helyi Csoport első Élővilág Napja rendezvényét a Naplás-tó partján. Az esemény lényege, hogy tudományos felkészültséggel nem rendelkező lelkes érdeklődőkkel közösen 24 óra alatt a lehető feltérképezzék egy adott terület élővilágát.

Hajnaltól kora délelőttig madárgyűrzési bemutatók során lehetett megismerkedni a Naplás-tó madárvilágával. A Naplás-tavi Természetismereti Központ előtti nyílt térre kihelyezett asztaloknál mindeközben bagolyköpet-vizsgálatok, madárodú-ismeret, lepkebemutató, kétéltű- és hüllővizsgálatok zajlottak, a legkisebbek pedig természetismereti játékokat próbálhattak ki.

Terepi programok során madárodú-ellenőrzés, a tó partján távcsöves madármegfigyelés és botanikai séták zajlottak naponta több alkalommal.

A naplementét követően pedig következett az éjszakai rovarmegfigyelés, amely sok érdeklődőt vonzott a tó partjára egészen a program legvégéig.

A nap folyamán összesen 315 faj került feljegyzésre, amelyek a következő nagy fajcsoportok szerint oszlottak meg:

- Növények: 165 faj
- Puhatestűek: 3 faj
- Ízeltlábúak: 90 faj
- Kétéltűek és hüllők: 8 faj
- Madarak: 47 faj
- Emlősök: 2 faj
- Összesen: 315 faj

Az egész napos rendezvényre közel 500-an látogattak ki, és láthatóan minden érdeklődő nagyon jól érezte magát kortól és szakmai tudásszinttől függetlenül.

Szeretnénk megköszönni név szerint is a közreműködését legfőbb segítőinknek, mivel ez az esemény nem jöhetett volna egy igazán lelkes csapat nélkül, amely fáradtságot nem ismerve vitte sikerre programunkat: Arnóth Júlia (madárgyűrzés), Bombay Bálint (bagolyköpet-vizsgálat), Glemba Gábor (lepkeismeret), ifj. Bebesi Zoltán és Soós Tamás (odúbemutató és odúellenőrzés), Egerer Anna és Halpern Bálint (kétéltű- és hüllővizsgálatok), Meszlényi András (rovarismeret), Mészáros Ádám (éjszakai rovarmegfigyelés), Barabás Sándor (botanika),

dr. Balogh Lajos, dr. Dobay Orsolya, Hajnal Péter és id. Bebesi Zoltán (Clusius jubileumi megemlékezés).

Természetesen szakértőinken kívül mindenki mást is köszönet illet, akik az előkészületekben és a lebonyolításban szerepet vállaltak.

Bajor Zoltán

DÉL-BALATONI HELYI CSOPORT

A tavasszal kihelyezett 7 gólyafészek közül 6-ot foglaltak el a madarak, és 5 fészekben sikeres költés zajlott. Az idei évben közel 50 gólyafiókára került színes gyűrű a helyi csoport működési területén. A megjelölt fehérgólya-fiókákat a nagyberényi és a balatonszabadi iskolások közelről is megtekint-

Gólyagyűrűzés Balatonszabadiban (fotó: Szabóné Halmos Ildikó)

hették. Kora tavasszal megtörtént a balatonlelle-irmapusztai csérsziget karbantartása, júniusban pedig sor került a csérek és a dankasirályok gyűrűzésére. Törekiben vízre került a mesterseges csérsziget, amelyet még tavaly kezdtünk építeni egykori horgászstégek elemeiből. A fémszerkezetre deszkaborítást helyeztünk, majd kavicsréteget szórtunk. A munkálatokat a helyi csoport és a Töreakiért Egyesület tagjai, a Balaton-felvidéki Nemzeti Park munkatársai és további önkéntesek közösen végezték. Április óta folyamatosan vehetnek részt bemutatógyűrűzéseken kisgyerekes családok és iskolai osztályok Törekiben, a Cinege pihenőnél. Áprilisban rendeztük meg 14. alkalommal a Bagolytúrát is, amelynek keretében az érdeklődők erdei fűlesbagoly bemutatógyűrűzésén vehettek részt. Júniusban több gémtelepen is történt gyűrűzés. Ádándon egy új gémtelep sikertült felfedezni, emellett Szántódnál és Balatonőszdön is több alkalommal került sor gémgűrűzésre.

Kovács Gyula és Péntek István

HAJDÚ-BIHAR MEGYEI HELYI CSOPORT

Áprilisban egy lelkes csapattal megtisztítottuk a bocskaikerti gyurgyalagtelep homokfalait. Júliusban itt gyurgyalag- és par-tifecske-bemutatógyűrűzést szerveztünk.

A debreceni Gönczy Pál Utcai Óvoda Pipacs csoportjának madármegfigyelő sétát tartottunk. A gyerekekkel a Tóció ér egy szakaszát jártuk be, közben távcsővel figyelhették a nagy kócsagot, fekete harkályt, zöldikét, őzlapókat, seregélyeket és még több más fajt is.

Részt vettünk a City Nature Challenge kihívásban, amelynek keretében a kutatók munkájába bepillantva segíthettek

tagjaink felmérni Debrecen élővilágának sokszínűségét egy telefonos alkalmazás segítségével.

Április végén 10 éves lett a Debreceni Egyetem madárbarát kertje.

96 madárfaj egyetlen nap alatt!

A Vénkerti Madarászszuli idén immár negyedik alkalommal csatlakozott az országos Skywatching Day (Égboltnfigyelő Nap) programhoz. A helyszín most is a Polgári-halastó volt. A délelőtti ötórás égboltpásztázás alatt 33 faj húzott el felet-tük – a legnagyobb izgalmat a pásztorgém, a kabasólyom és a vándorsólyom okozta. A nap fénypontja mégis az év első réti tücsökmadarának megfigyelése volt (május 1-jén!). Ami talán még a madaraknál is jobb dolog: látni a régi és az új tanítványaikat, akik mára magabiztos, önálló madarászként mozognak a terepen.

Május elején örömmel tettünk eleget a Látássérült Gyermekeket Nevelő-oktató Általános Iskola, Gimnázium, Szakgimnázium, Technikum és Kollégium felkérésének: a közelgő madarak és fák napja alkalmából tartottunk madárgyűrűzési bemutatót számukra.

Debrecenben, a Debreceni Egyetem Botanikus Kertjében a madarak és fák napja alkalmából szervezett madárgyűrűzési bemutatónk idén is népszerű volt, több mint 70 fő vett részt az eseményen. A délelőtt során 10-nél több madárfajt sikerült megfogni. Dr. Juhász Lajos gyűrűző tagtársunktól pedig sok érdekességet hallhattak kicsik és nagyok egyaránt.

Helyi csoportunk idén több helyszínen is sikeresen szervezte meg a Fülemülék Éjszakája programot. Bocskaikertben Pásti Csaba tagtársunk tartott vetített előadást és fülemülekereső sétát a település iskolájánál. Józsán, a Tóció patak mellett Os-váth Rita tagtársunk és Kántás Zoltán, a *Greendex* újságírója beszélt a fülemülék életmódjáról, a csalogany irodalmi vo-

Madárgyűrűzés a Fülemülék Éjszakáján (fotó: Tóth Máté)

natkozásairól és a biológiai sokféleség védelméről. Debrecen több pontján Tóth Máté titkárunk madárgyűrűzési bemutató keretében ismertette meg iskolás csoportokkal a program névadó madarát.

Júniusban a fehérgólya-gyűrűzési bemutatónkon 4 fiókára került gyűrű Debrecenben. Köszönjük Kalapos Árpádnak, hogy idén is rendelkezésünkre állt a darus kocsival, illetve dr. Koleszár Balázs gyűrűző munkáját!

Helyi csoportunk rendezte a Madarak és fák napja országos verseny területi fordulóját, az országos döntőre a Kölcsy Ferenc Református Gyakorló Általános Iskola madarászai jutottak

be, ahol a rangos ötödik helyezést sikerült megszerezniük. A Pásztormadarak csapat tagjai Kólya Gréta, Szücs Dorottya és Pápai Gréta, felkészítőjük Szakál László volt.

Három iskolában mutattuk be a Magyarország gyíkjai című MME-vándorkiállítást, mindhárom helyszínen előadással és feladatlap-kitöltéssel egészült ki a látványos kiállítási anyag bemutatása.

Segítettünk a Kölcsy Ferenc Református Gyakorló Általános Iskola madárbarát iskolává válását. Részt vettünk a madárvédelmi berendezések tervezésében, beszerzésében, kihelyezésében és a táblaavatón, a kert műsoros megnyitóján.

Szakál László és Tóth Máté

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI HELYI CSOPORT

A tavasz különösen aktív időszak az MME Jász-Nagykun Szolnok Megyei Helyi Csoportjának az életében is, ilyenkor készülünk az érkező madarak fogadására. Ennek keretében idén is felkerestük a már meglévő odútelepeinket, átnéztük és kitakarítottuk az odúkat, illetve újabb élőhelyeket mértünk fel, ahová B, C, D odúkat és vércseládákat helyeztünk ki. Áprilisban és májusban folyamatosan figyelemmel kísértük, ahogy a visszatérő madarak újra elfoglalják a számukra kihelyezett odúkat, majd rendszeresen járva a területeket rögzítettük az észlelt fészkeléseket a megújult Turdus fészekadatbázisában.

Szerencsére az odúinkban nevelkedő madarak nagyobb része idén már ornitológiai jelölőgyűrűvel a lábán hagyhatta el születésének helyszínét – Pálkás Csaba Jánosnak köszönhetően.

Fontos feladatunknak tartjuk a szemléletformálást is, ennek megfelelően az évek során jó kapcsolat alakult ki a környékbeli iskolákkal, óvodákkal. Ezeken a helyszíneken is tartottunk madárgyűrűzéseket, illetve játékos és ismeretterjesztő előadásokat.

Tiszavirág Fesztivál (fotó: Csizik Renáta)

A működési területünkön megrendezett eseményeknek (Szolnoki Utazás és Szabadidő Kiállítás, Tiszavirág Fesztivál, a Tisza-tó térségének egy-egy rendezvénye) is rendszeres résztvevői vagyunk. Örömmel tapasztaljuk, hogy pultjainknál egyre több érdeklődő szólít meg minket kérdéseivel, illetve szívesen próbálják ki tudásukat játékaik segítségével.

Bízunk benne, hogy az érdeklődő szülők és gyerekek idővel aktívan bekapcsolódnak majd egyesületünk természetvédelmi tevékenységébe is, de az biztos, hogy egy-egy ilyen találkozás után nyitottabb szemmel, tudatosabban figyelve óvják majd környezetüket.

Szebeni Krisztina

NYÍREGYHÁZI HELYI CSOPORT

Sajnos idén is elmaradt a tavaszi árhullám a Tiszán, emiatt egyáltalán nem jött létre partifecskék fészkelésére alkalmas friss,

régi üregektől mentes, függőleges partfal a folyó Szabolcs és Zalkod közötti szakaszán. Bár jobb híján a régi üregeket is elfoglalják a fecskék, ám az azokban pete formájában áttelelő kullancsok jelentősen lerontják a madarak fészkelési sikerét, a bennük nevelkedő fiókák kondícióját. Emiatt április folyamán három hétvégi partfalásó akció keretében összesen 100 méternyi szakaszon frissítettük fel a főként gyalogakáccal benőtt partfalat annak érdekében, hogy élőhelyet biztosítsunk, és megőrizzük Közép-Európa egyik legnagyobb folyó menti partifecske-állományát.

Partfal kialakítás partifecskék részere (fotó: Vajócki Petra)

Májusban a partifecskék és egyéb, vizes élőhelyekhez kötődő madarak világába betekintést nyújtó sétahajózásra invitáltuk az embereket a Tiszán. A Tokajból induló két hajóúton körülbelül 50-50 érdeklődő vett részt a partifecskés hajóúson, amelynek során elnökünk, dr. Szép Tibor szakszerűen ismertette a fecskék életével és védelmével kapcsolatos tudnivalókat.

Nagy Tibor

TISZAVASVÁRI HELYI CSOPORT

Az év második negyedéve mozgalmasan telt a Tiszavasvári Helyi Csoport számára. Májusban ismét csatlakoztunk a Fülemülék Éjszakája országos programsorozathoz, amelyet Tiszavasváriban és Hajdúnánáson is megrendeztünk. A közös sétákat rövid ismeretterjesztő előadás előzte meg, amely a fülemüle életmódjával és természetvédelmi jelentőségével ismertette meg a résztvevőket.

A hajdúnánási kollégiumban a Fenntarthatósági Témahét programjaihoz kapcsolódva mutattuk be az év fajait. A hajdúböszörményi Napsugár Óvodában a Madárbarát óvoda programhoz való csatlakozás alkalmából beszélgettünk a gyerekekkel a madárvédelemről és a madárbarát kert elemeiről. A hajdúnánási Hétszínvirág Óvodában játékos foglalkozás után az udvaron kihelyezett odúkat is közösen ellenőriztük. A Bölcs Bagoly szakkör diákjai idén a Zemplénben kirándultak, ahol egy természetismereti séta során ismerkedtek a környék élővilágával.

Előadás a Hétszínvirág Óvodában (fotó: Szabó Gitta)

Júniusban részt vettünk a hajdúnánási Civil Pikniken, valamint a Bocskai István Általános Iskola Magyar utcai intézményegységének családi napján. Mindkét rendezvényen természetismereti játékokkal és madárfészkek-bemutatóval vártuk az érdeklődőket. A Váci Mihály Gimnázium Erasmus+ programjának résztvevői számára előadást tartottunk az MME helyi és országos természetvédelmi tevékenységéről, valamint az önkéntesség szerepéről.

A terepi munka is folyamatosan zajlott. Önkénteseink elvégezték a Mindennapi Madaraink Monitoringja (MMM) felméréseit, karbantartották az odútelepeket, ellenőrizték a vércseköltöládákat, valamint felmérték a térség jelentősebb vetésivarjú-telepeit.

Különleges esemény volt közösségünk számára, hogy júniusban köszönthettük dr. Legány Andrást, a helyi csoport egyik alapítóját 90. születésnapja alkalmából.

Szabó Gitta

VAS MEGYEI HELYI CSOPORT

Helyi csoportunk áprilistól, a hagyományosan megszervezett programjai mellett, igyekezett új rendezvényekkel kedveskedni a madarak iránt érdeklődőknek.

Kőszegen április 13-án az Abért-tónál vártuk a családokat a Megjötték a madarak! nevű rendezvényünkön, amelyet az Őrségi Nemzeti Park Igazgatósággal közösen szerveztünk. A hűvös reggel távcsöves madármegfigyeléssel és madárgyűrűzéssel telt. Összesen 66 madárfaj került a szemünk elé, köztük egy kabasólyom és egy halászsas is. Ottó Erzsébet és Mesteri Róza gyűrűzők 33 madarat gyűrűztek meg, amelyek között volt egy csilpcsalpfüziike visszafogása is, amelyet az októberi Búcsúznak a madarak! rendezvényen ugyanitt gyűrűztünk.

Pünkösdhétfőn a dozzati víztározónál tartottunk madarász-túrát a madarak és fák napja alkalmából. A résztvevőkkel a program során 32 fajt sikerült megfigyelnünk szűk három óra alatt, köztük egy öreg rétisast, egy barna kányát, de sokaknak a búbosbanka is új látvány volt.

Idén egy évtizednyi kihagyás után nagy sikerrel zártuk a Fülemülék Éjszakája programunkat június 5-én. Gencsapáti határában 15 résztvevő egy két és fél órás madármegfigyelő túrán ismerkedhetett az esti napszak madárvilágával.

Helyi csoportunk szervezésében június 6-án tartottuk a fehérgolya-fiókák látványgyűrűzését, amely során 4 települést érintettünk, és 6 fészeknél 22 fiókát vettünk szemügyre. Ezek

közül 4 még nem volt elég fejlett a gyűrűzéshez, így végül 18 golyafiókára került egyedi kódot tartalmazó, kék gyűrű. Nagy sikerrel zártuk a napot, hiszen közel 350 érdeklődőnek mutattuk meg testközelből a cseperedő kisgolyákat.

Június elején helyi csoportunk is megemlékezett híres ornitológusunkról, Vönöczky Schenk Jakabról születésének 150. évfordulója alkalmából Kőszegen. Nagy megtiszteltetés volt számunkra, hogy Schenk Jakab sírjánál közösen róhattuk le tiszteletünket unokájával, Vönöczky Andrással és feleségével. Koszorúink elhelyezését követően Vönöczky András Schenk Jakab 1928-ban megjelent híres poszterének, a *Magyarországi madarak vándorútjai* című térképének eredeti példányából készült méretpontos másolatát adta át helyi csoportunknak. Köszönjük ajándékát, melyet nagy becsben őrzünk ezentúl.

Április 17-én került megrendezésre idén 30. alkalommal a Madarak és fák napja verseny területi fordulója Kelemen Tibor vezetésével, amelyet új helyszínen, a Herényiek Házában tartottunk meg kilenc csapat részvételével. Szombathelyen kívül érkeztek versenyzők Celldömölkéről és Vépről is. Az eredményhirdetésen minden csapatot díjaztunk ajándécsomaggal. Az első helyen a Celldömölki Városi Általános Iskola végzett, a másodikokon a Hatos Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Vépről, a harmadik helyet a Gothard Jenő Általános Iskola csapata érdemelte ki, amelynek tagjai Szombathelyről érkeztek. A dobogósoknak ezúton is gratulálunk.

Tagtársaink több iskolában is jártak az elmúlt időszakban ismeretterjesztés céljából. Lőrincz Csilla két helyszínre látogatott el előadásával májusban, a Szombathelyi Neumann János Általános Iskolába, illetve a Szombathelyi Bercsényi Miklós Általános Iskolába. Vágfalvi Simon június 17-én a Sárvári Gárdonyi Géza Általános Iskola felkérésének tett eleget, ahol egy ökonap keretében tartott előadást az 5–8. évfolyamos tanulók számára.

Április 23-án Illés Péter, alelnökünk mutatta be helyi csoportunk munkásságát a Kisalföldi Agrárszakképzési Centrum Vépi Mezőgazdasági Technikum tanulóinak, aminek során a Gyepvédelmi Tanácsadó Szolgálat a gyepterületek védelmére összpontosítva, a gyakorlati természetvédelem szemléletét, módszereit is átadta a diákoknak. Köszönjük az ÖNPI meghívását.

Ismét részt vettünk az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság által szervezett szalafői Pityerszeri Pünkösödölőn. A standnál MME-szóróanyagok, kitűzővásár, távcső- és spektívkipróbálási lehetőség várta az érdeklődőket, valamint a mesterséges odúk készítését is kipróbálhatták.

Június 24-én az ÖNPI által szervezett, Biodiverz, klímabarát kertfenntartás című tanfolyam keretében tartott terepi bemutatót elnökünk, Takács Árpád. A bemutató során az Őrszentpéteri Csörgőalma Gyümölcsöskertben mélyülhettek el a résztvevők abban, miként védhetik meg terményeiket, gyümölcsfaikat a madárfajoknak nyújtott kedvező, kerti madárbarát megoldásokkal.

Június végéig számos monitoringtevékenységet, felmérést végeztünk. Április elején a vetési varjú fészektelepeinek felmérésében vettünk részt az Őrségi Nemzeti Park munkatársaival. Összesen 7 településen több mint 30 vetésivarjú-fészektelepet sikerült felmérnünk. A legnagyobb fészekkolóniát Szombathelyen, a Pelikán parkban találtuk, ahol több mint 320 fészket számoltunk.

A negyedév folyamán több tagtársunk csatlakozott újonnan az MMM (Mindennapi Madaraink Monitoringja) felméréshez. Emellett a MAP (Madáratlasz program) teljes fajlistát

felméréseit és az MTT (Madárterritórium-térképezés) felméréseit is folyamatosan végeztük.

Az Őrségi Nemzeti Park megbízásából Góczán József titkárhelyettesünk idén is felmérte a Kondorfán létrehozott bölényes vadon területének madárvilágát. A szakemberek a közel 100 hektár kiterjedésű területen élő, több mint 20 példányból álló európaibölény-állomány ökoszisztéma-alakító hatását vizsgálják.

Folytattuk a tavaly ősszel megkezdett vízimadár-szinkronszámlálást is, amely során általunk meghatározott, nagyobb víztesteken mérjük fel minden hónap középső hétvégéjén az ott előforduló madárfajokat. Összesen 10 helyszínen 10-12 fő felmérőnk járja rendszeresen a bányatavakat, völgyzáró gátas tavakat.

Június első hétvégéjén darázsölyv-szinkronszámlálást végeztünk az ŐNPI munkatársaival közösen, mely során összesen 11 felmérő 15 helyszínen 8 darázsölyvegységet figyelt meg.

Április 18-án elindítottuk az idei év CES-programját (állandó ráfordítású gyűrűzés) a Tömördi Madárvártán. A fészkelési időszakban végzett rendszeres jelölést július első feléig végezzük. Eredményeinkről a *Madártávlat* következő számában számolunk be.

A kőszegi Abért-tó madárkülönlegességének, a karmazsinpirók vizsgálatát is folytattuk. Május 22-én csapatunkhoz az

A karmazsinpirókos csapat az Albért-tónál elsőként befogott példánnyal (fotó: Takács Árpád)

MME Ifjúsági Tagozatának tagjai is csatlakoztak. Célunk minél több karmazsinpirók befogása és színes gyűrűk egyedi kombinációjával való jelölése volt. Végül 5 példány még gyűrűtlen karmazsinpirókra kerültek színes gyűrűk. Visszafogás nem volt.

Köszönjük minden kedves tagtársunk, önkéntesünk elmúlt hónapokban tanúsított áldozatos munkáját és segítségét.

Takács Árpád

VESZPRÉM MEGYEI HELYI CSOPORT

Az MME Veszprém Megyei Helyi Csoportjának egyik meghatározó fajvédelmi munkája a fehér gólyákhoz kapcsolódik. Ennek keretében az idei évben is sor került a fiókák gyűrűzésére, amelyet 2007 óta immár 20. alkalommal végeztünk el.

A feladatot a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkkal egyeztetve és az ország számos területéhez hasonlóan az áramszolgáltató segítségével tudjuk elvégezni. Az E.ON a villamos hálózat oszlopain található gólyafészkek megközelítéséhez szigetelt emelőkosaras járművet és kezelőszemélyzetet biztosít térítésmentesen, lehetővé téve a biztonságos munkavégzést.

Gólyagyűrűzés (fotó: Kajtár Bence)

A gyűrűzés célja nemcsak a tudományos munka, hanem a fehér gólyák testközelből történő bemutatása is, ezzel együtt az életmódjuk, az emberhez való kötődésük, táplálkozási és vonulási szokásaik ismertetése az érdeklődő közönség részére. Mindemellett felhívjuk a figyelmet a fajt veszélyeztető természetes és emberi eredetű tényezőkre is.

A bemutatógyűrűzések idén is június középső heteiben zajlottak öt napon keresztül, sorrendben Várpalota, Veszprém-Ajka, a Somló, Pápa és Tapolca környékén. Ennek során összesen 72 gólyafészket kerestünk fel, és 218 fiókat ellenőriztünk. Ezek közül 207 kapott jelölőgyűrűt, a többiek túl kicsi voltak még a gyűrűzéshez, vagy már épp kirepülés előtt álltak, ezért nem kockáztattuk meg a lehozatalukat. A felkeresett fészkeken 21 jelölt öreg madár gyűrűjét sikerült leolvasni, 4 fészken a szülőpár mindkét tagja gyűrűt viselt.

A gyűrűzéseket összesen 1672 érdeklődő kísérte figyelemmel, köztük jelentős számban voltak óvodás és iskolás csoportok.

Köszönettel tartozunk a gyűrűzési program megvalósításában az alábbi tagjainknak, akiknek a munkája összesen 38 önkéntesmunka-napot jelentett: Ádámné Bukor Boglárka, Béres László, Druzbaczký Ildikó, Forintos Ede, Forintos Viktor, Gelléri Eszter, Grill Veronika, Kajtár Bence, Móczár Balázs, Móczár Hanna, Németh Andrea, Nyitrai Kovács Andrea, Petróczi Imre, Szelle Ernő, Széplaki Imre, Tislér Péter és Tóth Judit.

Kajtár Bence

HARKÁLYVÉDELMI SZAKOSZTÁLY

Idén áprilisban Szárligeten, a Cseresznyés-árokban elkészült a Harkály tanösvény. A tanösvény a Zöld Liget helyi természetvédelmi munkacsoport és a Harkályvédelmi Szakosztály együttműködésével valósult meg. A hat állomásból álló tanösvény a környék természeti értékeit mutatja be.

A tanösvény hivatalos átadására május 30-án került sor. Az eseményen Klébert Antal, a Harkályvédelmi Szakosztály Nyaktekercs Munkacsoportjának vezetője tartott közel háromórás szakvezetést, amelynek során a résztvevők megismerhették a tanösvény állomásait, valamint a környék gazdag élővilágát.

MEGEMLÉKEZÉSEK VÖNÖCZKY SCHENK JAKABRÓL

Június elején három helyszínen is megemlékeztünk Vönöczky Schenk Jakabról születésének 150. évfordulója alkalmából: a szobránál a Jókai-kertben, a sírjánál a kőszegi temetőben és a Kis-Balatonon, amelynek védelmét kezdeményezte az 1920-as években.

Vönöczky Schenk Jakab, a Madártani Intézet egykori igazgatója, az ornitológia és természetvédelem kiváló alakja a hazai madárgyűrűzés megszervezője volt. 150 évvel ezelőtt, 1876. június 2-án született Óverbáson, élete, 1896-tól egészen haláláig, összefonódott a Herman Ottó által 1893-ban alapított Magyar Ornithológiai Központtal – a későbbi nevén Madártani Intézettel. Schenk Jakab és munkatársai hozzájárultak az intézet hazai és külföldi elismertségéhez, és beirták magukat a madártan és természetvédelem nagyjai közé.

Schenk Jakab több mint 200 cikket, értekezést, tudományos munkát, valamint ismeretterjesztő cikket írt, legtöbbet az Aquila folyóiratba. Számos külföldi természetvédelmi és madártani szervezetnek volt tagja, köztük a Nemzetközi Madárvédelmi Tanácsnak (International Committee for Bird Preservation, amely a BirdLife International elődszervezete). 1938-ban a Franciaországban, Rouenban szervezett tanácskozásán a szervezet Schenk Jakabot európai alelnöknek választotta.

1944-ben a második világháború során megsemmisült a Madártani Intézet székháza és benne a teljes madártani gyűjtemény és archívum. Nem sokkal később, 1945. február 22-én elhunyt Vönöczky Schenk Jakab.

Schenk Jakabról bővebben: www.mme.hu/schenk-jakab

Karcza Zsolt

Szép számú érdeklődő a szakosztály túráján (fotó: Márkus Ferenc)

Ezúton is köszönet illeti mindazokat, akik tudásukkal, munkájukkal vagy támogatásukkal hozzájárultak a projekt megvalósításához. Külön köszönet illeti Klébert Antalt, Gerard Gormant, Kókay Szabolcsot, Pribéli Leventét, Markó Gergelyt, Tulkán Imrét, Fekete Zsoltot, Honvéd Dánielt, Makai Dávidot, Tari-Székelly Karolát és Tari Sándort. A Harkály tanösvény minden érdeklődő számára szabadon látogatható, és reményeink szerint hosszú távon hozzájárul majd Szárliget természeti értékeinek megismertetéséhez és a természetvédelem népszerűsítéséhez.

Geszler Dorottya és Sipos Tamás (Zöld Liget)

ÉLŐHELYVÉDELMI SZAKOSZTÁLY

Az MME Élőhelyvédelmi Szakosztályának megalakulásakor Fiala Zsuzsanna tagtársunk javasolta, hogy a nagyközönség számára szervezzünk természetismereti túrákat, mégpedig a május 22-i magyar természet napja környékén. Ezek nem az ebben a hónapban oly jellemző madárbemutatók, odüellenőrzések, hanem az élővilág sokszínűségét feltáró események.

A farmosi terepi program résztvevői (fotó: Xxxxxxxx)

2026. május 23-án két helyszínen szerveztünk kirándulást. Fűri András vezetésével az egyik séta a Tápó-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzetben, Famos (Pest megye) közelében volt 23, zömmel budapesti érdeklődő részvételével, ahol két jellegzetes élőhely, a Nagy-nádas és a szikes legelő bemutatása volt a cél, de szó esett a vizes élőhelyek kiszáradásáról, a vizek visszatartásáról, külső vízpótlás lehetőségéről és a legeltetésről.

A másik kirándulás célpontja a lovasberényi (Fejér megye) Kazal-hegy volt, ahol Szalai Gábor (Pro Vértes), Fiala Zsuzsanna és Kovács Gergely Károly vezetésével 25 érdeklődő ismerkedett a változatos észak-mezőföldi tájjal. A Kazal-hegyen májusban gyönyörű a lősnövényzet, de a csapat hallhatott a különféle madárodúkról, a cserjésedés okairól, a lősz tulajdonságairól és az élőhelykezelésekről is.

Várjuk minden tagtársunk segítségét, jelentkezését (jarosi.kovacs@gmail.com), aki lakóhelyén vagy ahhoz közel jövőre szívesen vezetne hasonló kirándulást.

Fűri András és Kovács Gergely Károly

ÉRDEKES MADÁRMEGKERÜLÉSEK

szerkeszti: Karcza Zsolt és Lukács Katalin Odett

Az elmúlt időszakban a Madárgyűrűzési Központba beérkezett, kiegészített (gyűrűzési adattal együtt lezárt) megkerülésekből válogatunk. A külföldön gyűrűzött madarak adatainak kiegészítése rövidebb-hosszabb időt vesz igénybe, így jelen válogatásban is található néhány korábbi megkerülési adat, amelyeket az elmúlt hónapokban zártunk le. A gyűrűzők, megfigyelők, megtalálók vagy adatközlők nevét technikai okok miatt nem minden esetben és teljes terjedelemben tudjuk feltüntetni. A közölt eredmények tájékoztató jellegűek, és a 2026. június végéig beérkezett adatok alapján készültek.

A térképeken látható jelek közül a ● a Magyarországon gyűrűzött és külföldön megkerült madarak megkerülési helyei; a ▲ a Magyarországon megkerült külföldi gyűrűs madarak gyűrűzési helyei; a — pedig a leírt madár gyűrűzési és megkerülési helyét köti össze tájékoztató jelleggel, nem a madár mozgását mutatja (a ➡ a megkerülési helyre mutat).

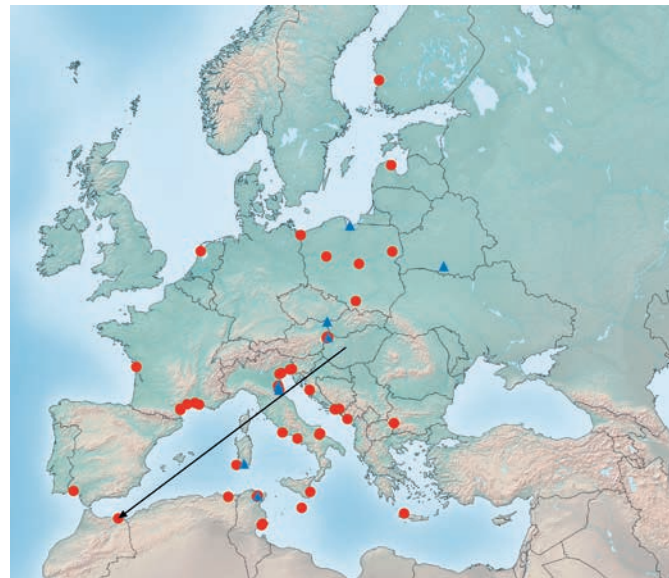
A madárfajok sorrendje – szerkesztési okok miatt – nem mindenhol követi az aktuális rendszertani sorrendet. Az MME-honlap mme.hu > Tudástár > Magyarország madarai oldalán az egyes madárfajok naprakész gyűrűzési eredményei böngészhetők: gyűrűzési összesítések, a jelölési és a külföldi vonatkozású megkerülési helyek térképei, valamint a leggyakoribb kézrekerülési okok százalékos eloszlásdiagramjai.

Amennyiben gyűrűs madarat, madártetemet, jelölőgyűrűt talál, fém- vagy színes gyűrűs madarat észlel, kérjük, értesítse a Madárgyűrűzési Központot a ringers@mme.hu e-mail-címen. Így a megkerülési adatok beépülhetnek a hazai madárgyűrűzési adatbankba, és a központ munkatársai a feldolgozás után elküldik önnek a gyűrűzési és megkerülési adatokat egy válaszlevélben.

PIROSLÁBÚ CANKÓ

2026. március elején egy hazai gyűrűs, színes jelölésű piroszlábú cankót figyeltek meg Marokkó északkeleti részén, a Földközi-tenger partján (Lagune de Mar chica Natural Park). A madarat 2025. április végén gyűrűzték Seregélyes határában (Fejér megye, Forintos Viktor). Ez az első, magyar gyűrűs piroszlábú cankó, amely megkerült az észak-afrikai országban.

Magyarországon eddig közel 1200 piroszlábú cankót gyűrűzték, amelyek közül – 2018-tól – 265 példány színes jelölést is kapott. Ez idáig összesen 46, magyar gyűrűs egyed került meg külföldön, 17 országban, a legtöbb, 16 példány Olaszországban. A hazai gyűrűs piroszlábú cankók közül az afrikai

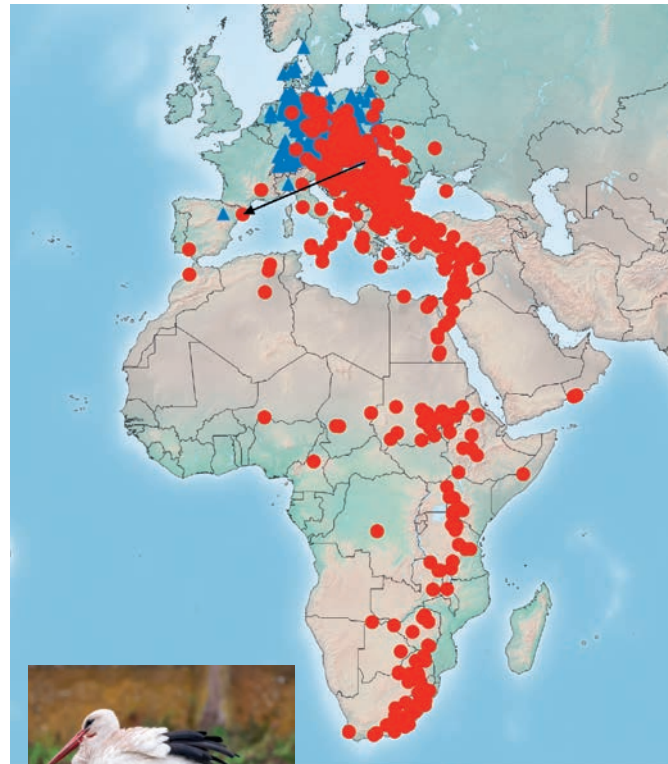

kontinensen még Algériában 1 és Tunéziában 5 példány került meg. Itthon eddig 27, külföldi gyűrűs piroszlábú cankó került meg, amelyek közül 16 madarat Olaszországban és 7 példányt Tunéziában gyűrűzték, a többi Ausztriában, Belorussziában, Csehországban és Lengyelországban kapta a gyűrűjét.

A piroszlábú cankó hazai állománya hosszú távú vonuló, telelőterülete a mediterráneum középső és nyugati része, Afrika északnyugati partvidéke és a Nyugat-Száhel.

FEHÉR GÓLYA

A jelenleg ismert legidősebb, gyűrűs fehér gólyát idén is megfigyelték a rábapatonai fészken (Győr-Moson-Sopron megye, Pitő Andor). A madarat 2003. július végén jelölték, fióka korában, Győr-Gyirmóton (Győr-Moson-Sopron megye, Pelling Attila), így idén 23 éves. Az EURING (European Union for Bird

Fotó: Pitő Andor

Ringling) korrekordlistáját jelenleg egy svájci gyűrűs példány vezeti, amely 43 évesen hullott el.

2026. március végén Spanyolországban, Katalóniában figyeltek meg egy magyar gyűrűs fehér gólyát, amelyet 2025. márciusban gyűrűzték a malomházi Hortobágyi Vadasparkban (Hajdú-Bihar megye, Szilágyi Attila). A madár előző évi sérült,

mentett fióka volt. Ez a második, magyar gyűrűs fehér gólya, amely megkerült Spanyolországban.

Magyarországon 1908 óta közel 38 ezer fehér gólyát gyűrűzték, legnagyobb részét fióka korukban. Mindezekből 796 példány került meg külföldön, a legtöbb a Kárpát-medencén belül és Délkelet-Európában, valamint a kelet-afrikai vonulási és telelőterületeiken. Néhány esetben egy-egy hazai gyűrűs madár meglepő területeken került elő. A szomszédos országokon kívül, a Kárpát-medencétől délnyugati irányban eddig 25 példány került meg, a következő országokban: Franciaország, Málta (3 pld.), Olaszország (13 pld.), Spanyolország (2 pld.), valamint Afrikában: Algéria (3 pld.), Kamerun, Marokkó és Niger.

Korábban már többször beszámoltunk arról a Fülöpnek elnevezett fehér gólyáról, amelyet Spanyolországban, Aragóniában gyűrűzték fióka korában, 2003-ban. Kóborlása során eljutott Magyarországra, áttelepült, 2006-tól Bodrogkeresztúron fészkel, és a téli időszakokat is a környéken vészelte át egészen 2018-ig, amikor áramütés érte.

A fehér gólya hosszú távú vonuló madárfaj, a Földközi-tengert elkerülve, a földszorosoknál hagyja el Európát. A nyugat-európai példányok Gibraltárnál kelnek át, és vonulnak tovább nyugat-afrikai telelőterületeikre. Közép- és Kelet-Európa, így a Kárpát-medence fészkelő fehér gólyái a Boszporusz térségében hagyják el a kontinenst, majd Afrikát elérve, dél felé haladnak tovább. A madarak egy része a Csád-tó térségébe tesz egy kitérőt, mielőtt elérné a közép- és dél-afrikai telelőterületeit.

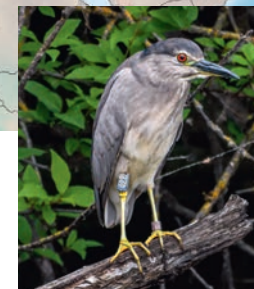
BAKCSÓ

Egy hazai jelölésű, színes gyűrűs bakcsót fényképeztek le 2026. június közepén Németországban, Stuttgart közelében (Baden-Württemberg szövetségi tartomány). A madarat 2025.

június közepén, fióka korában jelölték Szügy határában (Nógrád megye, Papp Ferenc). Ez az első, Magyarországon gyűrűzött bakcsó, amely megkerült Németországban.

Magyarországon eddig közel 13 ezer bakcsót gyűrűzték, legnagyobb részét fióka korukban. Közülük 160 került meg külföldön, összesen 29 országban, a legtöbb a múlt század első

Fotó: Bernd Kunrath

felében, vadászat következtében. A megkerülések elsősorban Közép- és Dél-Európában történtek, a legtávolabbi adatok pedig Észak- és Nyugat-Afrikából érkeztek. A legtöbb, hazai gyűrűs bakcsó Olaszországban (51 pld.), Horvátországban (29 pld.) és Görögországban (14 pld.) került meg.

Itthon eddig 17, külföldi gyűrűs példány került meg, amelyek nagy részét a szomszédos és közép-európai országokban gyűrűzték, valamint 1 északkelet-németországi, 2 franciaországi és 1 délnyugat-spanyolországi jelölésű példány volt.

Magyarországon a bakcsó viszonylag gyakori fészkelő. Hazai állománya hosszú távú vonuló, telelőterülete a mediterráneum és a Nyugat-Száhel.

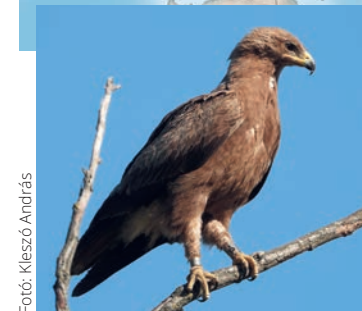
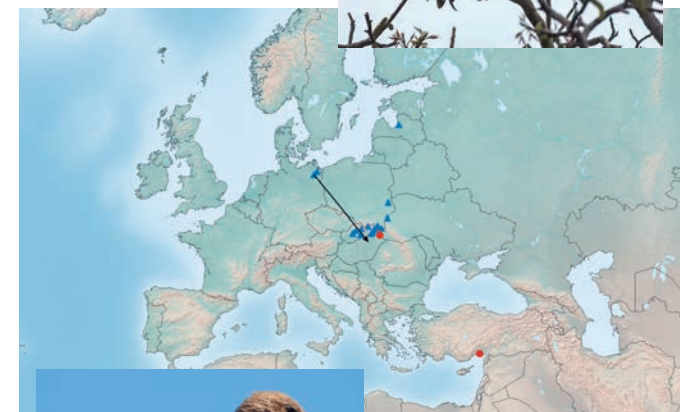
BÉKÁSZÓ SAS

2026. június közepén egy német gyűrűs békászó sást figyeltek meg Mezőkövesd határában (Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Kleszó András). A madarat 2025. július közepén gyűrűzték, fióka korában, Mecklenburg-Elő-Pomerániában. Ez a második, német gyűrűs békászó sas, amely megkerült Magyarországon.

A Madártávlat 2025. őszi számában adtunk hírt a jelenleg ismert legidősebb, hazai gyűrűs békászó sas-

Fotó: Nemes Kristóf

Fotó: Kleszó András

ról. Ezt a madarat 2026. április közepén is megfigyelték Szerencs határában, ugyanott, ahol a korábbi évben (Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Nemes Kristóf). A madár innen mindössze 24 kilométerre kelt ki,

Tolcsva határában, ahol 19 évvel korábban kapta a jelölőgyűrűjét (Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Firmánszky Gábor). Az EURING által kezelt, a megkerült madarak életkorrekord-adatbázisában a legidősebb békászó sas – egy lett gyűrűs példány – 26 éves volt.

Az itthon eddig megjelölt 122 békászó sas közül 3 került meg külföldön, 2 Szlovákiában és 1 Törökországban. Itthon összesen 16, külföldi gyűrűs békászó sas került meg, közülük 11 volt szlovák gyűrűs, a többi Lengyelországban (2 pld.), Lettországon és Németországban (2 pld.) gyűrűzték.

A kelet-európai elterjedésű békászó sas Magyarországon ritka fészkelő. Hosszú távú vonuló, a telelőterülete Délkelet-Afrika szubtrópusi része.

KUVIK

Egy elütött, magyar gyűrűs kuvikot találtak 2026. április közepén Németországban, Berlin közelében (Brandenburg tartomány). A madár nem szenvedett súlyos sérüléseket, túlélte a balesetet, és másfél héttel később megszökött a mentőhelyről,

Fotó: Fülöp Attila

ahol ápolták. Ezt a kuvikot 2025. június közepén, fióka korában gyűrűzték Alap határában (Fejér megye, Fenyvesi László). Ez az első, magyar gyűrűs példány, amelyet Németországban találtak, egyben a gyűrűzési helyétől a legtávolabb megkerült, hazai jelölésű kuvik (697 kilométer).

Magyarországon eddig közel 6000 kuvikot gyűrűzték, amelyek közül korábban 3 madár került meg külföldön, Ausztriában, Lengyelországban és Szlovákiában. Itthon 2, egy Ausztriában és egy Szlovákiában gyűrűzött példány került meg.

A kuvik nálunk viszonylag gyakori fészkelő. Állandó madár, nem vonul, csak ritkán tesz meg nagyobb távolságokat.

CSILPCSALPFÜZIKE

2026. május közepén egy elpusztult, magyar gyűrűs csilpcsalpfüzikét találtak Hollandia északi részén (Groningen tartomány). A madarat 2025. október elején gyűrűzték Acsa határában (Pest megye, Varga Péter). Ez az első, magyar gyűrűs csilpcsalpfüzike, amely megkerült az északnyugat-európai országban.

Itthon eddig közel 150 ezer csilpcsalpfüzikét gyűrűzték, amelyek közül 39 került meg külföldön, összesen 20 országban. A mostani esetet megelőzően a Kárpát-medencén kívül északi irányban Csehországban (3 pld.), Finnországban, Lengyelországban (2 pld.), Litvániában és Németországban (2 pld.) kerültek meg hazai gyűrűs példányok. A mediterrán régióban pedig a szomszédos országokon túl Cipruson, Egyiptomban, Franciaországban (2 pld.), Görögországban (4 pld.), Izraelben (6 pld.), Máltán (2 pld.), Olaszországban (2 pld.), valamint Törökországban kerültek meg hazai gyűrűs csilpcsalpfüzikék. Magyarországon eddig 56, külföldi gyűrűs példány került meg, amelyeket 14 európai országban jelöltek, a legtöbbet, 19 madarat Csehországban. A Kárpát-medencén kívül még Dániában, Hollandiában, Lengyelországban (3 pld.), Máltán (3 pld.), Nagy-Britanniában (2 pld.), Norvégiában, valamint Olaszországban (4 pld.) gyűrűzöttek kerültek meg nálunk.

A csilpcsalpfüzike Magyarországon gyakori fészkelő. Hazai állománya rövid távú vonuló, telelőterülete a mediterráneum középső és keleti része.

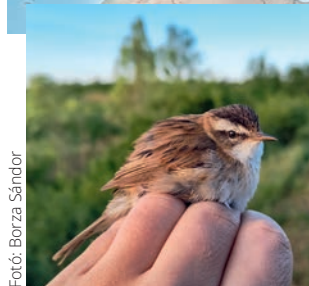
FÜLEMÜLESITKE

Egy hazai gyűrűs fülemülesitkét fogtak vissza 2026. április közepén Csehország délkeleti részén (Dél-morvaországi kerület), a madárfaj elterjedési területének északi határán. Ez az első, hazai gyűrűs példány, amely megkerült Csehországban. A madarat 2024. június közepén gyűrűzték a Famosi Madár-vártán (Pest megye, Arnóth Júlia).

Egy másik, hazai jelölésű fülemülesitkét pedig Romániában, a Majtényi-halastavaknál fogtak vissza 2026. május végén (Szatmár megye, Fülöp Attila). Ez az első, magyar gyűrűs példány, amely megkerült a szomszédos országban. Ezt a madarat 2025. szeptember közepén gyűrűzték Zalavár

Fotó: Ruzsika Tomás

Fotó: Borza Sándor

határában, a Kis-Balatonon (Zala megye, Szász Benedek).

Magyarországon eddig közel 70 ezer fülemülesitkét gyűrűzték, a legtöbbet a Kolon-tavi Madárvárta alapítása óta (1998), az utóbbi évtizedekben. A madárgyűrűző állomás szervezésében évről évre járnak ki hazai szakemberek a madárfaj telelőterületeire, így nagyon nagy számban vannak külföldi megkerülések. Eddig összesen 1115 példány került meg, 12 országban, legnagyobbbrészt az Adriai- és Jón-tenger partvidékén és az Appennini-félszigeten, legtávolabb

pedig Franciaország déli partvidékén. Magyarországon eddig 495, külföldi gyűrűs fülemülesitke került meg, amelyek legnagyobb részét az Adriai-tenger menti országokban gyűrűzték. Távolabbról Franciaországban (10 pld.) és Spanyolországban (2 pld.) jelöltek kerültek meg hazánkban.

A fülemülesitke hazai állománya rövid távú vonuló, a telet a mediterrán régió partvidékén és vizes élőhelyein tölti.

CSÍKOSFEJŰ NÁDIPOSZÁTA

2026. április közepén egy spanyol gyűrűs csíkosfejű nádiposztát fogtak vissza a Hortobágyi Nemzeti Parkban, Nagyiván határában (Jász-Nagykun-Szolnok megye, Kiss Ádám). A madarat 2025. augusztus közepén gyűrűzték Baszkföldön, Irun közelében (Gipuzkoa tartomány). Ez a második, Spanyolországban gyűrűzött csíkosfejű nádiposzáta, amely megkerült itthon.

Magyarországon eddig 46 csíkosfejű nádiposztát gyűrűzték, a legtöbbet a Hortobágyon az 1970-es években. A hazai gyűrűs madarak közül a jelölést követően nem került meg egy sem. Itthon korábban 2, külföldi gyűrűs példány került meg. 2010 nyarán Nagyiván határában figyeltek meg (Kovács Gábor) egy spanyol gyűrűs

Fotó: Borza Sándor

rűs madarat, amelyet Spanyolország Navarra tartományában gyűrűzték két évvel korábban. 2016. április második felében a Sumonyi Madárvonulás-kutató Állomáson (Somogy megye, Molnár Zoltán) fogtak vissza egy francia gyűrűs példányt, amelyet az azt megelőző nyáron gyűrűzték Bretagne partvidékén.

A csíkosfejű nádiposzáta 2011-ig fészkel Magyarországon, az utolsó bizonyított költése szintén Nagyiván határában volt. Vonuló, a telet Északnyugat-Afrikában tölti.

ÉNEKES RIGÓ

Egy elpusztult, magyar gyűrűs énekes rigót találtak 2026. április közepén Svédország déli részén (Jönköping megye). A madarat 2020. március közepén gyűrűzték Völcsejen (Győr-Ménfőcsanak, Király Gergely). Ez az első, magyar gyűrűs énekes rigó, amely megkerült Svédországban.

Magyarországon ez idáig 53 ezer énekes rigót gyűrűzték, amelyek közül 326 került meg külföldön, 10 országban. A legtöbb példány, 279 madár, Olaszországban került meg, amelyek közül 247 példány biztosan vadászat áldozata volt. A többi megkerülés – a svédországi eseten kívül – Bosznia-Hercegovinában, Cipruson, Franciaországban (23 pld.), Görögországban (5 pld.), Oroszországban, Spanyolországban

(9 pld.), valamint Észak-Afrikában, Algériában (3 pld.) és Tunéziában (3 pld.) volt. Nálunk mindössze 7, külföldi gyűrűs énekes rigó került eddig meg, amelyek közül kettőt Lengyelországban, egyet Olaszországban és négyet a szomszédos Szlovákiában gyűrűzték.

Az énekes rigó hazai állománya rövid távú vonuló, telelőterülete a mediterráneum.

HANTMADÁR

2026. június közepén egy fémgyűrűs hantmadarat figyeltek meg Veszprém Kádárta részén (Veszprém megye, Forintos Viktor). A madarat első éves korában, 2018. szeptember közepén gyűrűzték a Vértesszőlő közelében lévő Boglártyán (Fejér megye, Balázs Péter). A gyűrűzés és megfigyelés adatai között 54 kilométer és 2824 nap az eltérés. Jelenleg ez a legidősebb, hazai gyűrűs hantmadár, amely megkerült. Az EURING korrekordlistáján jelenleg egy Svédországban jelölt és 10 évre rá visszafogott hantmadár van az első helyen.

Fotó: Forintos Viktor

Itthon eddig közel 4000 hantmadarat gyűrűzték, amelyek közül 5 kilométeren túl mindössze 3 példány került meg. A mostani eseten kívül egy Hajmáskérnél gyűrűzött példányt Nagyvázszyánál fogtak vissza (Veszprém megye, Széplaki Imre, 1991/1993), és egy madár került kézre külföldön, amelyet 1925. júniusban Budapesten gyűrűzték (Warga Kálmán) és Olaszországban, Pantelleria szigetén lőttek le három hónappal később.

A hantmadár hazai állománya hosszú távú vonuló, telelőterülete Afrika Száhel övezete, valamint az északi és keleti szubtrópusi területei.

ÉRDEKES MADÁRFÉSZKELÉSEK

szerkeszti: Haraszthy László

BÚBOSBANKA-ÖSSZETOJÁS

Abán egy általunk kihelyezett mesterséges költőládában májusban 15 búbosbankatojást találtunk, amelyhez a továbbiakban még 2 tojást is raktak. A tojások színe alapján úgy tűnik, hogy 10+5 származott egy-egy tojótól. A költés sikertelen volt, elhagyták a madarak a tojásokat.

Fenyvesi László

Szerkesztői megjegyzés: Az összetojásból származó, különösen nagyszámú tojásból álló fészkek alkalmi esetekben rendszeresen előfordul, hogy azokat elhagyják a madarak. Búbosbanka esetében nem volt tudomásunk összetojásról.

Fotó: Fenyvesi László

4 ŐSZAPÓ ETETETT EGY FÉSZKEKALJNYI ŐSZAPÓT

2026. május 1-én Karancslapujtón, a Fektő-tetőn őszapók izgatott, sűrűn hallatott cserregő hangjaira lettem figyelmes. Szajkó kárt okozó tevékenységére gondoltam, de szerencsére nem ez történt. Az őszapók eleséget tartottak a csőrükben, majd eltűntek a bokrok között. Megvártam még egy berepülést,

Fotó: Rozgonyi Sándor

ekkor vettem észre, hogy 4 őszapó etet egy időben. A fészkek alacsony, zuzmós csenevész kőkenyibokros szegélyben épült 1 méter magasan, melyben tollas fiókák voltak. A fészkek teljesen beleolvadt a környezetébe. Május 3-án ellenőriztem a fészket, amely már üresnek bizonyult. A fiókák sikeresen kirepültek. Ekkor készítettem a fotót is.

1975 és 2026 között 346 őszapófészket találtam, ebből 156-ot kifosztottak, a többségét a szajkók. A veszteségi lista korántsem végleges, ugyanis nem minden fészket ellenőriztem vissza. Tollas fiókás stádiumig csak kevés fészkek jut el. Eddig kilenc esetben tapasztaltam, hogy a szülőkön kívül úgynevezett segítők is részt vettek a fiókák nevelésében.

1990. április 30.: tollas fiókák, 3 etető őszapó
1993. május 6.: tollas fiókák, 4 etető őszapó
1993. május 9.: tollas fiókák, 3 etető őszapó
1995. május 1.: tollas fiókák, 3 etető őszapó
1998. május 6.: tollas fiókák, 3 etető őszapó
1999. május 12.: tollas fiókák, 3 etető őszapó
2002. április 25.: tollas fiókák, 4 etető őszapó
2003. május 6.: fészket építő pár, háromnegyed csésze júnios 4–9.: 3 etető őszapó (a segítő madár csonka farkú)
- júnios 14.: már csak 2 etető szülő
- júnios 15.: fiókák kirepülése
2006. május 1.: tollas fiókák, 4 etető őszapó

Rozgonyi Sándor

FEKETE RIGÓ KÖLTÉSE DENEVÉRODÚ TETEJÉN

2026 áprilisában kihelyeztünk egy denevérodút a gyorszenitváni Mórész Zsigmond Általános Iskolába. 2026. május 6-án észrevettem, hogy valamilyen madár elkezdett fészket építeni a denevérodú tetejére. Végül kiderült, hogy egy fekete rigó volt az. A rigók sikeresen felneveltek, kireptettek 3 fiókát.

Szombathelyi Máté

Fotó: Szombathelyi Máté

FENYŐRIGÓ KÖLTÉSE A BUDAPESTI VÁROSLIGETBEN

2026. június 5-én a Városligetben arra lettem figyelmes, hogy egy rigó méretű madár dolmányos varjút kerget. Közelebb mentem a helyszínhez, és meglepődve tapasztaltam, hogy egy fenyőrigó harcolt a varjakkal. Miután elüldözte azokat, beült a Magyar Zene Háza előtti fán lévő fészkére. A közelben láttam egy még rövid farkú, frissen kirepült fenyőrigó-fiókát is, amely minden bizonnyal egy másik pártól származott. Úgy tűnik, hogy Budapesten újabb és újabb parkokban telepednek meg a fenyőrigók. Érdekes városi madarászfeladat lenne terjedésük folyamatos nyomon követése.

Haraszthy László

FENYŐRIGÓ KÖLTÉSE LÁGYMÁNYOSON

Budapesten a Szerémi sor és a Hamzsabégi sétány találkozásánál lévő futókörnél április 26-án figyeltem meg először fenyőrigókat, amelyek, ahogy egyre jobban haladtunk előre az évben, csak nem akartak továbbállni. Rendszeresen láttam pár példányt a futókör melletti jegenyenyáron. Június 13-án több fenyőrigó hangjára lettem figyelmes. A futókör melletti fa alsó ágán egy fióka ült, amelyet a két szülő felváltva etetett, egy közeli fán egy másik példány is hangoskodott. Összesen

Fotó: Farkas Attila

4 madarat figyeltem meg. Végre megvolt a költés bizonyítéka, de sajnos nem tudtam fotózni, mert nem volt nálam telefon. Június 23-án láttam, hogy a komposzt körül egy madár csipeget, melyet sikerült lefotóznom. Ezzel sikerült bizonyítani a fenyőrigó költését Lágymányoson is.

Farkas Attila

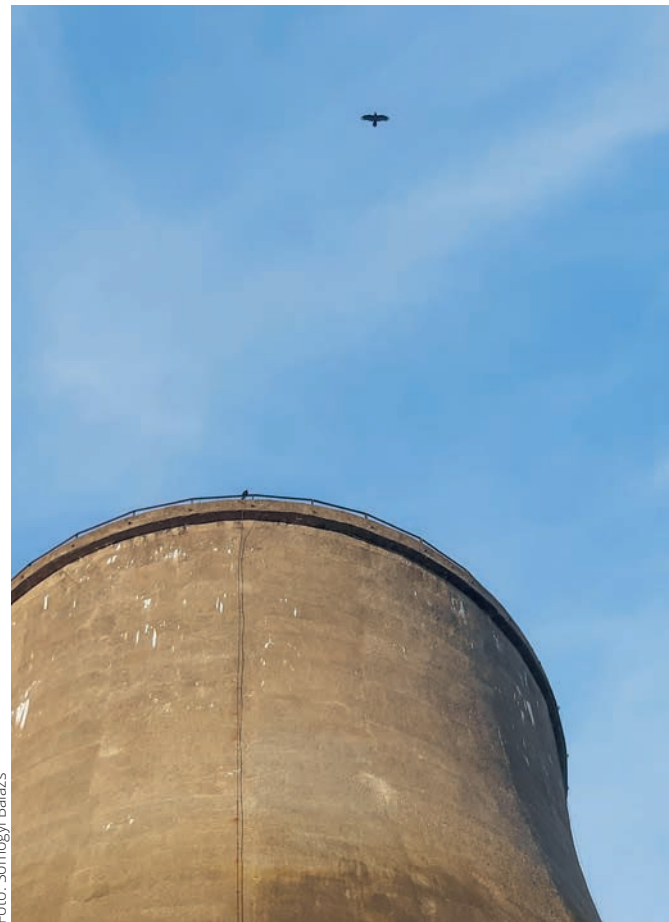
HOLLÓ FÉSZKELÉSE MÁTYÁSFÖLDÖN

Mátyásföldön (Budapest, 16. kerület) egy kertvárosi részen, a Hunyadvár utcában egy villa kertjében hollók telepedtek meg. 2004-ben építették a fészket egy erdeifenyőre. Azóta minden évben sikeresen költöttek. A fészkek közelében folyamatos emberi jelenlét van, a közelben egy gimnázium is található, ami miatt a forgalom még nagyobb.

Bartal Dávid

HOLLÓK FÉSZKELÉSE KÜLÖNÖSEN MAGASAN

2026. április 28-án észleltem, hogy 2 holló mozog a már nem üzemelő inotai hőerőmű (Várpalota, Veszprém megye) hűtőtornyainak és főépületének tetején, ami felvetette a fészkelés gyanúját. Átnéztem a környékbéli távvezetékoszlopokat, de azokon fészket nem találtam. Ennek ellenére a madarak mindennap megfigyelhetőek voltak a hőerőmű építményein, elsősorban a hűtőtornyokon. Május 4-én átfésültem a területet mindhárom hűtőtorny tövében, azonban nyomokra (például lehullott táplálékmaradvány) nem leltem, miközben 2 holló figyelt a középső torony tetején. A Heller–Forgó-féle működési elvű nyitott, hiperboloid formájú, 62 méter magas vasbe-

Fotó: Somogyi Balázs

ton tornyok szinte függőleges falának külső és belső felületén nincs fészkelésre alkalmas kiszögellés, a fal kör alakú, körülbelül 1 méter széles, külső és belső korlattal ellátott hornyolt teteje viszont fészkeképítésre alkalmas hely. A várakozásnak megfelelően be is bizonyosodott a költés ténye, ugyanis május 21-én már megfigyelhető volt 3 fióka a középső tornyon. Május 31-én 4 madarat láttam, kettőt távvezetékoszlopon, egyet a hűtőtorny tetején, egyet pedig a talajon. Utóbbit egy kerítés tövében találtam meg a bokrok között. Kivettem nyílt terepre, ahonnan azonnal elrepült, egészséges fiókanak látszott. A környékbéli hollófészkelésekhez képest ez egy kései költés volt. A 61-62 méteres magasságban épített fészkek az ország egyik legmagasabban, ha nem a legmagasabban lévő hollófészke.

A hollópár egyébként több fajtársukhoz hasonlóan bejár a hőerőműtől 1,8 kilométer távolságban lévő regionális kommunális hulladék-lerakóba is. Említést érdemel továbbá, hogy az építményeknél vörös vércsék is mozogtak napi szinten, 2 pár költése valószínűsíthető.

Somogyi Balázs

Fotók: Hegedűs János

KENDERIKE KÖLTÉSE AZ UDVAR „FORGALMAS” RÉSZÉN

Markazon (Heves megye) élő szüleim kertjében, egy 1,5 méter magas rozmaringbokorban, körülbelül 80 centiméteres magasságban építettek fészket a kenderikék. A rozmaringbokor nyílt helyen áll önmagában, ahogy a mellékelt képeken is látható. Közvetlenül mellette már betonozott járda van, ahol rendszeresen közlekednek a szüleim, illetve a bokortól néhány méterre egy asztali körfűrészt is van, amelyet a költés alatt többször is használt édesapám, ráadásul karók hegyezésére, amely különösen hangos munkafolyamat.

A költés részleteire rátérve, április 6-án, húsvéthétfőn nővérem tojásokat rejtett el kisgyerekeknek, ekkor ijesztette fel a kotló madarat, és így fedezték fel a 4 tojást tartalmazó fészket. Április 11-én jómagam is otthon voltam, ekkor készítettem a tojásos képet, illetve a nap folyamán a kotló madarat is sikerült megfigyelnem, így állapítottam meg, hogy kenderikéről van szó. Április 28-án szüleim szemtanúi voltak a 4 fióka kirepülésének.

Hegedűs János

SZÁJKOSÁRBAN FÉSZKELŐ HÁZI ROZSDAFARKÚ

A házi rozsdafarkú az elmúlt években egy egészen különleges költőhelyet választott egy miskolci kutyaiskola raktárában: egy falra felakasztott fém szájkosár szolgált fészkealapként. A nyitott ablakok miatt a madarak könnyen bejutnak az épületbe, és láthatóan kifejezetten kedvelik ezt a biztonságos, zavartalan helyet. A pár az elmúlt években rendszeresen itt költött: két évvel ezelőtt, 2024-ben 3, 2025-ben 4, 2026-ban újra 3 fiókát repítettek sikeresen.

Koleszár Péter

Fotó: Koleszár Péter

Így támogathatja a madárvédelmet!

Az MME munkájának öt támogatási módja.

Adományozás

Online pénzadomány

Webshopadomány

Tudatos vásárlással is segíthet.

Palackvisszaváltás

Váltsa vissza, és ajánlja fel!

Adománykitűzők

Viselje gondját!

Ajándék, hagyaték

Hagyaték a természetnek

CSATLAKOZZON ÖN IS AZ MME MADÁRBARÁT KERT PROGRAMJÁHOZ!

Országszerte már több mint tízezen, köztük több mint kétezer óvoda és iskola regisztrált a 2002-ben indult programba.

Csatlakozás, részletek és az elismerő tábla megszerzésének feltételei az MME-honlapon találhatóak:

mme.hu > TERMÉSZETBARÁT > Madárbarát kert program

ÉRDEKES MADÁRMEGFIGYELÉSEK

szerkeszti: Hadarics Tibor

A következőkben rövid áttekintést szeretnénk nyújtani a 2026. április 1-től június 30-ig terjedő időszak legérdekesebb hazai faunisztikai megfigyeléseiből. Az itt következő – Magyarországon jórészt nagyon ritkán előforduló – madárfajok adatainak nagy része a Nomenclator Bizottság által hitelesítendő, ez viszont a legtöbb esetben még nem történt meg, ezért az előfordulások pontos időpontjait nem közöljük.

ÁPRILIS

A hónap első napjaiban Hódmezővásárhely határában, a Batida és Maroslele közötti bányatavon egy nyilván fogságból szökött tojó **csuklyás bukó** került szem elé (Bede Á., Csathó A. I.). Április első harmadában Apajon többször láttak egy **vörös ásóludat** (Németh I. és mások), a hónap második hetében a Duna halászteleki szakasza felett pedig egy nyugat felé repülő **havasi sarlósfecskét** észleltek (Pethő J., Zsoldos Cs.). Április második hetvégén a Harkakötöny melletti Harkai-tónál egy átrepülő **vörhenyes fecskét** (Kiss T.), a Fertő Rákosi-öblében pedig két **kenti csért** figyeltek meg (A. Paizer). A hó közepén néhány napig tartózkodott a tatai Asszonytávon egy pár **vörös ásólúd** (Pénzes L., Magyar P., Szelőczei I.). Április harmadik hetvégén egy **nyílfarkú réce x kendermagos réce hibridet** ① ② azonosítottak a Kis-Balatonon, Zalavár községhatárában (Gál Sz. és társai), az azt követő hétfőn pedig egy spanyol gyűrűs **csíkosfejű nádiposzátt** ③ fogtak Nagyiván határában (Kiss Á., Borza S. és mások). A hónap negyedik hetében egy **amerikai pettyeslile** ④ került a megfigyelők szeme elé a Hahót melletti tőzegbányatavon

(Gál Sz. és társai; Fritz D.). Április utolsó napjaiban egy öreg hím **citrombillegetőt** láttak a Karcag melletti Bócsai-legelőn (Kiss Á., Borza S.), a nagykanizsai Miklósfai-halastavakon pedig egy magasan délnyugat felé repülő **ékfarkú halfarkas** került a madarászok távcsöveinek látómezejébe (Bognár E. Sz., Gál Sz.). Április végén vagy májusban – a pontos időpontot a cikk írásakor még nem tudtuk kideríteni – átrepült Észak-kelet-Magyarország felett egy, a bulgáriai visszatelepítés során 2025 májusában Bulgáriában szabadon engedett, de 2025 februárjában az ostravai állatkertben született **szakállas saskeselyű** (Boev). Ez a műholdas jeladóval ellátott madár április közepén indult el Bulgáriából, majd némi vajdasági és erdélyi kóborlás után Nagyecsed és Nyírbátor között repült be Magyarország fölé, áthúzott Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye keleti része felett, majd nagyjából északnak vitorlázva Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye keleti csücskénél repült át Szlovákia területére (<https://vultureslife.greenbalkans.org>, <https://4vultures.org>).

Fotó: Gál Szabolcs

Fotó: Gál Szabolcs

Fotó: Borza Sándor

Fotó: Gál Szabolcs

MÁJUS

A hónap második hetvégén Sárbogárd határában, a Rét-szilasi-halastavakon egy **fehérfarkú lilebíbicet** figyeltek meg (Takó M., Németh I.), az ezt követő héten a Várpalota melletti ún. Ülepitő-tavon egy **alaszakai ludat** ⑤ (Kovács N.), az apaji Csikóháton pedig egy **törpevízicsibét** észleltek (Takács Á.). Május harmadik hetében ismét látták az **alaszakai ludat**, ezúttal a Sárszentmihály határában lévő víztározón (Kovács N.). A hónap negyedik hetvégén két éneklő hím **kucsmás sármányt** figyeltek meg a Csávoly határában lévő Józsefhá-zapuszta mellett, a korábbról már ismert revírekben (Tamás Á., Gyuricza A.), Kunpeszér közelében, a Bugyi és Kunpeszér közötti út mellett pedig egy nyilvánvalóan fogságból szökött – eredetileg Kelet-Afrikában és az Arab-félsziget déli

részén honos – **gyászos gerle** ⑥ került szem elé (Szelőczei I.). Május utolsó hetének első napjaiban egy sarlósfecskék között észak felé húzó **havasi sarlósfecskét** észleltek a lajosmizsei református templomnál (Varga L.), a mórhalmi Nagy-Széksós-tónál egy **terekcankó** (Mészáros Cs., Tokody B.), Kunbaja határában egy hím **kucsmás sármány** (Tamás Á.), Makó határában, az Ószegedi út mellett pedig két hím **kucsmás sármány** került szem elé (Rátkai S.). Ugyancsak az utolsó héten egy Lukácsháza melletti erdőszélen éjszakázni készülő **fakó keselyűt** láttak (P. Massé), másnap reggel pedig már négy madár ⑦ ⑧ került szem elé ugyanott (Harsányi K. és társai). Május utolsó napján egy **kuhit** figyeltek meg Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében (Seres M. N.).

Fotó: Kovács Norbert

Fotó: Szelőczei István

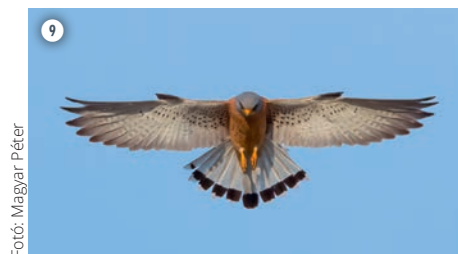
Fotó: Kutschi Péter

Fotó: Kutschi Péter

A hónap legelején ismét látták a **kuhit** Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében (Balázi P.), illetve az első héten újra szem elé kerültek a **kucsmás sármányok** Makó közelében, az Újszegedi út mellett (Tar I. és társai). Június első hetében egy öreg hím **fehérkarmú vércse** 9 10 11 12 13 tartózkodott Nagyiván és Kócsújfalu között, de már Tiszafüred határában, a Deli-tanyánál (Barkóczi A. és sokan mások). A hónap első hetében Verőcénél, a Duna felett folyásiránnyal szemben repülő, 21 példányból álló **kenticsér-csapat** került szem elé (Selmeczi Kovács Á.). Június második hetének legelején a Gyöngyös melletti Sár-hegy felett (Molnár M.) és a Kecskemét melletti Széktő felett ugyanazon a napon láttak egy-egy **havasi**

sarlósfeckét (Varga L.), a hét második felében pedig Csávoly mellett két éneklő hím 14 és két tojó (Tóth Á. J., Nemes M.), Makó határában (Ószegedi út) pedig két-három **kucsmás sármányt** 15 figyeltek meg (Mészáros Cs.; Tokody B., Szelőczei I.; Tüske N., Steiner A.). A hónap harmadik harmadában Sopron határában, a Fertőmelléki-dombság Balf és Fertőrákos közötti szőlőiben (Új-hegy) két öreg fészékező **vörhenyes fecskét** 16 17 18 19 20 21 láttak (Balaskó Zs. és sokan mások). Június végén a Nógrád vármegyei Szügy határában lévő Berekalji-horgásztavon egy három fiókat vezető **nilusilúd-párt** figyeltek meg (Lengyel-Vaskor D., Lengyel A.).

Fotó: Magyar Péter

Fotó: Magyar Péter

Fotó: Borza Sándor

Fotó: Gyüre Péter

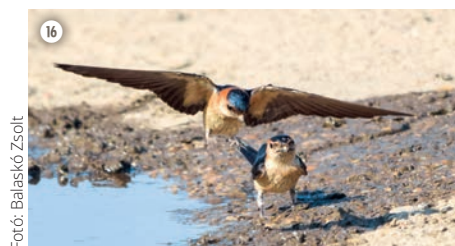
Fotó: Tar István

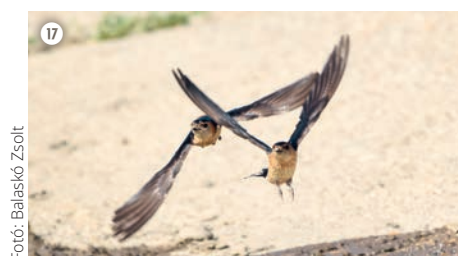
Fotó: Tóth Ábel

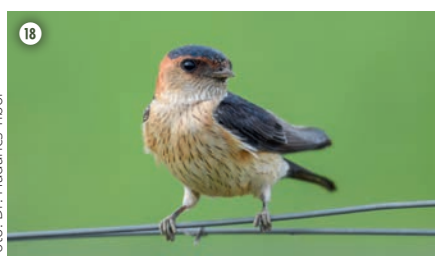
Fotó: Steiner Attila

Fotó: Balaskó Zsolt

Fotó: Balaskó Zsolt

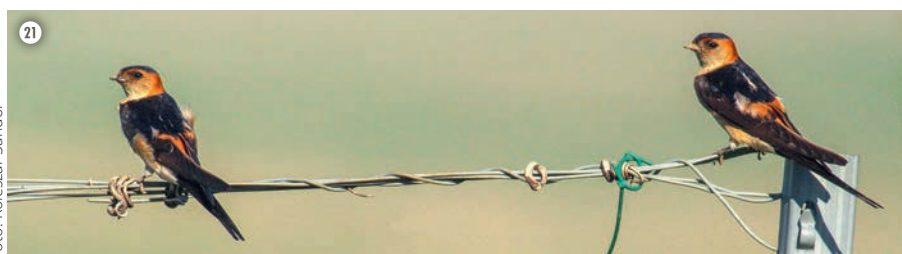
Fotó: Dr. Hadarics Tibor

Fotó: Egresits István

Fotó: Egresits István

Fotó: Koleszár Sándor

Köszönet illeti a madarak megfigyelőit, hogy adataikat közkinccsá tették. Kérjük, hogy – amennyiben eddig még nem kerítették erre sort – a megfigyelések részletes dokumentációját mielőbb juttassák el a Nomenclator Bizottság titkárához (Gál Szabolcs, e-mail: nomenclator@birding.hu). Az itt felsorolt adatok nagyrészt az érdekes megfigyeléseket közlétező www.birding.hu, illetve a www.rarebirds.hu internetes oldalakról származnak.

Saját logós távcsőcsalád az MME bolt kínálatában

MME Haris

Érdeklí a madarak világa, és egy könnyű, jól használható távcsövet keres? A Haris belépő szintű távcső tökéletes társ a madármegfigyeléssel és természetjárással ismerkedőknek. (8x42 és 10x42 modellek)

MME Vércse

A természet szerelmeseiként egy kompromisszummentes képminőséget nyújtó és bármilyen időjárási körülmény közepette tökéletesen működő kézi távcsövet keres? A Vércse ED-lencsei élethű színeket és tökéletes képminőséget biztosítanak, hogy minden apró részletet kiválóan láthassunk. (8x42 és 10x42 modellek)

Az MME távcsövek időjárásálló vázzal rendelkeznek, lencsevédő kupakkal, nyakpánttal és tokkal érkeznek a csomagban.

MME Tűzok

Éles és kontrasztos kép, széles látómező és strapabíró külső. A remek ár-érték arányú Tűzok távcsövek kiváló eszközök minden madárbarátnak. (8x42 és 10x42 modellek)

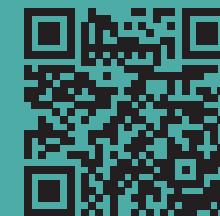
MME Bibic teleszkópok

Állítható nagyítású spektívjeink tökéletesek a távolban megbújó partimadarak vagy épp a pusztában vadászó ragadozók megfigyeléséhez. A kategóriához képest kompakt méretnek és kis súlynak hála egy egész napos madarászútúrára is magunkkal vihetjük a terepen is megfelelő védelmet nyújtó tokban.

Folyamatosan bővülő távcsőkínálatunkért
látogass el webáruházunkba!

mmebolt.hu/madarmegfigyeles
06-20-969-7778

MÉG TÖBB IDŐ A TERMÉSZETBEN

A LEGKÖNNYEBB TELESZKÓP A
KATEGÓRIÁJÁBAN

SWAROVSKI
OPTIK

ÚJ
ELÉRHETŐ
2026 OKTÓBERÉTŐL

AT ENDURA

HD OPTIKA –
KIVÉTELES RÉSZLET FELISMERÉS

MADÁRMEGFIGYELŐK ÁLTAL TERVEZVE,
MADÁRMEGFIGYELŐKNEK

SEE THE UNSEEN